

HABILITÁCIÓS TÉZISFÜZET

DR. ROKOLYA GÁBOR

2024.

HABILITÁCIÓS TÉZISFÜZET

Dr. Rokolya Gábor

Károli Gáspár Református Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Budapest, 2024.

Tartalomjegyzék

1. A közjegyzőség története a magyar jogtörténetírásban. A középkori közhitelesség és a közjegyzői hivatásrend a történelem- és a jogtudományban (kutatási előzmények).....	5
2. A jogtörténeti kutatásaim célja	14
3. A közjegyzői hivatásrend kutatástörténetének alkalmazott módszerei	16
a) Szellemtörténeti kutatás:	16
c) Archontológia kutatás; a közjegyzők archontológiájának összeállítása	22
d) Genealógiai kutatás	24
e) Protopográfia (közjegyzők tudományos életrajzának szerkesztése)	26
f) Történeti ikonográfia (műalkotások, történeti fényképek szerepe a kutatásban).....	30
4. A magyar közjegyzőség története című monográfia, a habilitációs értekezés (könyv) tárgyának rövid összefoglalása, új kutatási módszerei.....	33
5. A közjegyzői hivatásrend történetének helye és szerepe a magyar jogtörténet egyetemi tantárgy oktatásában, valamint a szakmai továbbképzésben	56
6. A kutatási témával összefüggő, egyéb tudományos, valamint szakmai tevékenység összefoglalása.....	59
a) Hazai tudományos és szakmai konferenciákon megtartott előadások	59
b) Állam- és jogtudományi kutatóműhelyekben történt részvétel.....	59
c) Könyvkiadás.....	60
d) Folyóirat szerkesztés	60
e) Tudományos és társadalmi szervezetben betöltött tagságok, tisztségek:	60

f) Doktori eljáráshoz kapcsolódó tevékenység.....	61
7. A tézisekhez kapcsolódó, a doktori védést követően (2012) megjelent publikációk	62
a) Könyvek, monográfiák.....	62
b) Könyvrészletek, önállóan kiadott tanulmányok.....	63
c) Könyvszerkesztés	64
d) Folyóirat cikkek magyar nyelven.....	67
e) Folyóiratcikkek idegen nyelven	68
f) Elektronikus (interneten található) tanulmányok (IJOTEN+MTA honlap).....	69
g) Egyetemi tankönyv	69
h) Ismeretterjesztő cikkek	69
8. Hivatkozások jegyzéke az MTMT adatbázisa alapján a doktori védést követően (2012).....	72

1. A közjegyzőség története a magyar jogtörténetírásban. A középkori közhitelesség és a közjegyzői hivatásrend a történelem- és a jogtudományban (kutatási előzmények)

A jogászképzésben a legutóbbi időkig nem jelentek meg külön tantárgy keretében a közhitelesség szerveire és a közjegyzői hivatásrendre vonatkozó ismeretek. A történész-levéltáros képzésben a középkori közhitelesség intézményeit és a jogi írásbeliségük emlékeit, így a hiteleshelyek és a középkori közjegyzők történetét a történelem segédtudományaiban, elsősorban az okirattanban és a pecséttanban tanítják. A jogtörténetírók vizsgálódásának fókuszába mostanáig csak a téma egyes részkérdései tartoztak. A királyi kancelláriával, a világi és egyházi személyek kancelláriáival, a pristaldusokkal és a közhitelesség átfogó kutatásával a jogtörténet- tudomány adós maradt, mivel ezekkel a kérdésekkel a történetírás foglalkozott, azonban így a feldolgozás aspektusából a jogtörténeti megközelítés módja kimaradt.

A jogtörténetírásban elsőként Kovachich Márton György jelentetett meg a tárgyunkra vonatkozó két forrásgyűjteményt, a formuláskönyvek szövegét közlő *Formulae Solennes Styli in cancellaria* (1799) című könyvét és a tárnokjogra vonatkozó *Codex authenticus juris tavernicalis statutarii communis* (1803) című művét. Az 1799-ben megjelent formuláskönyvi művének bevezetésében hangsúlyozta, hogy "A formulák igen nagy jelentőségűek a törvények megvilágítása, az igazságszolgáltatás helyes módszere, a polgárok szerződéseinek értékelése, kötelezettségeik és jogaik körülírása, a köz-és magánügyek kormányzása, s az állam helyzetének behatóbb megismerése

szempontjából: mindez, ha a formulák tanulmányozását elhanyagolják, abban a vonatkozásban, amit ezek világítanak meg, szükségképpen sötétségben marad. " Könyve három formuláskönyvet teljes szövegében, míg tizenkettő formuláskönyvet regesztában közölt. A három formuláskönyv közül a legrészletesebb és a legfontosabb az egyetlen középkori közjegyző szerzőhöz köthető stylus, Magyi János formuláskönyve. A tárnokjogra vonatkozó 1803-ban megjelent műve összegyűjtötte Zsigmond király 1405. évi Decretum minusát, a 16-18. századi városi artikulusokat és statutumokat és egy 17. századi városi jogra vonatkozó latin nyelvű szöveget.

A világi formulás könyvek változatait és tartalmi elemeit, valamint a formuláskönyvek szövegeit a legújabb történeti és jogtörténeti irodalomban Bónis György, Béli Gábor és Dreska Gábor dolgozta fel. Az egyházi formuláskönyvek kiadásait Sarbak Gábor, Erdő Péter, F. Romhányi Beatrix, Szovák Kornél és Molnár Antal neve jelzi. A 20. századi jogtörténeti irodalomban Bónis György több tanulmányában, valamint a *Középkori jogunk elemei* című könyvének *A hazai szokásjog elemei* című fejezetében foglalkozott a formuláskönyvekkel. Bónis nevéhez fűződik a formuláskönyvek osztályozása is. Tanulmányaiban kiemelten foglalkozott Magyi János formuláskönyvével, a Somogyvári formuláskönyvvel, és Uzsai János Ars Notariajával. Uzsai János 1351-ben befejezett munkája a gyakorlati jogtanítást szolgálta, emellett a magyar szokásjog rendszerbe foglalt gyűjteménye volt. Művének oklevélmintái felölelték a hiteleshelyek, a királyi kúria, a szentszékek és a városok okleveleit. A Magyi-formuláskönyv szerkezeti felépítésének meghatározása Bónis érdeme. Az általa kancelláriai-hiteleshelyi típusba sorolt formuláskönyv jellege inkább a gyakorlati jogalkalmazás igényei szerint lett összeállítva, és a jogtanítást csak másodlagos feladatának

tekintette. A formuláskönyv iratmintái nagyrészt kancelláriai és kisebb mértékben hiteleshelyi iratmintákat tartalmazott.

Bónis a Somogyvári formuláskönyvről írott tanulmányában vezette le, hogy a 14. századtól kezdődően elvált egymástól a külföldi egyetemeken végzett és a királyi kancellárián dolgozó diplomaták, valamint a hazai gyakorlati jogtanításon képzett bírák, ügyvédek és jegyzők rétege. A jog tanítása vagy a nagy kancellárián, vagy a királyi táblán történt. Az itt végzett jogászok azonban a központi jogalkalmazó szerveknél nyertek alkalmazást, míg a vidéken dolgozó jogalkalmazók a gyakorlati jogtanításban vettek részt. A káptalani iskolák oktatása a retorika mellett az oklevelek szerkesztésére irányult. A gyakorlati jogtanítás legfontosabb eszközei a formuláskönyvek voltak. A formuláskönyvek nem szigorú rendszer mentén épültek fel, mint a jogi tankönyvek, hanem a bemásolás ideje alakította ki az iratminták sorrendjét. A formuláskönyveknek azonban csak az egyik funkciója volt a jog tanítása, a másik ennél fontosabb része összeállítójának a gyakorlati segítségére szolgált.

Béli Gábor jogtörténeti kutatásainak egyik területe a régi magyar jogkönyvekre, kiemelten Uzsai János Ars Notaria című formuláskönyvének a városi szokásjogot tartalmazó alfejezete elemzésére irányult. Könyvét két részre osztotta. Az első rész foglalkozott a város hatóságával, míg a második rész a városi hatóságok működésével. A városi hatóságok rész tárgyalja a városi joghatóságot, a magisztrátus felépítését, a városi pecsét leírását és a városi jegyző intézményét. A városi hatóságok működése rész foglalkozik a városi hatóságok előtti perekkel, a város hiteleshelyi tevékenységével, a magisztrátus üléseinek rendjével, és a város szabályalkotó tevékenységével. A városi jegyző által használt formulákról megállapította, hogy azok

hasonlítanak a hiteleshelyi mintákhoz. Ebben a vonatkozásban a városi szokásjog megegyezett a hiteleshelyi gyakorlattal.

Magyi János formuláskönyve, mint a magyar középkori közjegyzők által összeállított egyetlen formulárium új, teljes szövegű kiadását Dreska Gábor gondozta. Dreska a szöveget kísérő tanulmányában joggal állapította meg, hogy jelentősége túlmutat a jogi írásbeliségen: "Magyi János 15. századi formuláskönyve, amely összeállítójának érdeklődése nyomán a késő középkori Magyarország hivatali írásbeliségének szinte teljes palettáját megmutatja, így nemcsak iratmintákat tartalmaz, hanem struktúráján, nyelvemlékein és irodalmi jellegű szövegein keresztül a középkori írástudók, deákok mindennapjaiba is bepillantást enged."

Eckhart Ferenc megállapítása szerint a "középkori közjegyzőség útját a kánonjog egyengette Magyarországon". Zsigmond király 1405. május 8.-i dekrétuma 3. cikke kimondta, hogy a közjegyzők okleveleit csak az egyházi bíróságokon lehetett felhasználni, ami egyúttal a középkori közjegyzők szerepét a kánonjog területére korlátozta. Ezért a középkori magyar közjegyzőket a működésük területe szerint helyesebb lenne egyházi jegyzőnek nevezni.

Érdújrhelyi Menyhért a magyar közjegyzőség millenniumi történeti pályázatára írt monográfiája foglalkozott elsőként a pápai és vagy császári kinevezésű közjegyzők intézményével. Munkájának érdeme az alapkutatás elvégzése és az általa feltárt közjegyzői kézjegyek közzététele, azonban az intézmény történetírói értékelését már nem tudta elvégezni. Szentpétery Imre *Magyar oklevéltan* című könyve, Barta István régebbi és Csukovits Enikő új tanulmánya jelenti a középkori közjegyzőkre eddig megjelent szakirodalmat. Ehhez kapcsolódik még Bónis György mikrótanulmánya a sasadi tizedperben közreműködött

közjegyzőkről és Tonk Sándor újból kiadott tanulmánya az erdélyi középkori közjegyzőkről.

A középkori magyar közhitelesség legfontosabb szerveiről, a hiteleshelyekről szintén Erdújhelyi könyve nyújt fontos, levéltári kutatásokra alapozott adatokat, azonban munkája az intézmény elemző, átfogó történetével adós maradt. Eckhart Ferenc 1914-ben német nyelven jelentette meg a hiteleshelyekkel kapcsolatos alapvető művét, aminek legfontosabb megállapításait ma sem haladta meg az ezzel kapcsolatos szakirodalom. A hiteleshelyek az ország egész területét lefedték és egyforma oklevelet állítottak ki a jogügyletekben. Ugyanakkor Eckhart a hiteleshelyek hátrányaként hangsúlyozta, hogy az okleveleikben használt latin nyelv akadályozta a magyar nyelv hivatali nyelvvé válását, valamint nem újították meg a jogi formulákat sem, így évszázadokon keresztül konzerválták a jogi viszonyokat. Eckhart érdeme az is, hogy a hiteleshelyi kutatásának legfontosabb eredményeit beépítette a jogtörténeti tankönyvébe. A mai történeti irodalom e tárgyban szintézisre nem vállalkozott, hanem az egyes hiteleshelyek történetét dolgozza fel. Az egyetlen kivételt Ribi András 2023-ban megjelent monográfiája jelenti, amely az országos hatáskörű középkori hiteleshelyi tevékenység elemzését adta.

Degen Gusztáv pozsonyi jogakadémiai tanár 1866-ban jelentette meg *A közjegyzőség* című tanulmányát, amivel a rövid életű császári királyi közjegyzőség megszüntetése után a közjegyzői intézmény ismételt, az alkotmányos elvek betartásával történő bevezetését kívánta elméletileg megalapozni. Az igazságszolgáltatás hatékonyságának növelése és a jogbiztonság erősítése érdekében követelte a bíróságtól és az ügyvédségtől egyaránt elkülönült közjegyzői szervezet létrehozását.

Az 1875-ben létrejött polgári közjegyzőség történetére vonatkozó első munkák egy-egy közjegyzői jubileumra írt beszédek kiadásai voltak. Ilyennek tekinthető Markó Sándornak a Kassai Közjegyzői Kamara, és Horváth Károlynak az Aradi Közjegyzői Kamara 25. évfordulájára írt munkái. Az első közjegyzőségtörténeti mű Baditz Lajosnak a Szombathelyi Közjegyzői Kamara történetét taglaló munkája, amely azonban egyéb kérdésekkel is foglalkozott, mint például az öröklési jog fejlődési tendenciáival, a telekkönyvi állapotokkal és a közjegyzői törvény módosításának kérdéseivel. Kovaliczky Elek a Kassai Közjegyzői Kamara történetét írta meg, amely tárgyalta még a kamarai igazgatás, a közjegyzői ügyforgalom kérdéseit, és összeállította a kamara területén működött közjegyzők archontológiáját.

Szécsi Ferenc *Dolgozatok a közjegyzőség köréből* című gyűjteményes munkájában közjegyzőségtörténeti írásokat is közölt a maga korában aktuális kérdések, például az ügyvédközjegyzőség megvitatása mellett. Könyvének fontos gondolata volt, hogy felhívta a figyelmet a közjegyzői szakírók felelősségére, mivel véleménye szerint a közjegyzők helyzetének javítását a jogirodalmi munkák megjelentetésével lehet megalapozni.

Rupp Zsigmond a Kir. Közjegyzők Közlönye 1913-1917. közötti évfolyamaiban közölte a tervezett közjegyzőségtörténeti monográfiájának egyes fejezeteit. Művét a szerző a bekövetkezett halála miatt már nem tudta befejezni. Rónay Károly 1932-ben jelentette meg a magyar közjegyzőség történetére vonatkozó átfogó monográfiáját, aminek értékét csökkenti, hogy a szerző nem forráskutatásra alapította a munkáját, hanem kortárs szemtanúként sok esetben a szubjektív értékeléseit írta meg.

A polgári közjegyzőség 1949-ben bekövetkezett megszüntetése az intézmény államosításával egy fél évszázados szünetet jelentett a közjegyzőség történetével kapcsolatos munkák megjelentetésében. A rendszerváltás után létrejött latin típusú közjegyzőség lett hivatott arra, hogy feldolgozza és megjelentesse azokat a munkákat, amik a közjegyzői intézmény részletes történeti értékelést tartalmazták.

A szerző a középkori közhitelességre vonatkozó jogtörténeti irodalmat az *Okleveles históriák* című, 2010-ben megjelent könyvének *A közhitelesség szervezete és iratai a középkori Magyarországon* című tanulmányában, valamint *A közjegyzői hivatás szimbólumai a polgári korban* című tanulmányában írtakkal fejlesztette tovább. E tanulmányokban kiemelten mutatta be a hiteleshelyek történetét, a hiteleshelyi oklevelek jellemzőit és a hiteleshelyi pecséthasználatot. A megjelölt művekben kimutatást nyert, hogy a királyi kancellária, mint országos közhitelességi szerv mellett a középkori közhitelességi szervek közül csak a hiteleshelyek szervezete fedte le az ország egész területét. A szerző fontos megállapítása szerint III. Károly királynak a hiteleshelyi tevékenység megújítására vonatkozó törvényei már nem tudták az intézmény sikeres reformját elérni, mert a vármegyei és városi közhitelességi szervezet ebben a korban már átvette a közhiteles tevékenység végzését. Ezt az egyes hiteleshelyek működésére vonatkozó történelmi adatok, valamint az ügyszorgalom statisztikai számai is igazolják. Ugyanakkor a vármegyei és a városi jegyzők irányadóan tekintették ebben a korban is a hiteleshelyi okleveleket. A szerző kutatásai bebizonyították, hogy a magyarországi középkori közjegyzők az általuk gyakorolt hatáskör alapján egyházi jegyzőknek tekintendők.

A polgári korszak közjegyzői intézménye először az osztrák császári közjegyzőségi rendtartás a Magyar királyságban 1858-ban történt kihirdetésével jelent meg. A szerző az ezzel kapcsolatos *A magyar közjegyzőség története* című munkájának ezzel kapcsolatos fejezetével igazolta, hogy a közjegyzőség rövid ideig történt működése megmutatta a polgári társadalom igényét a jogszolgáltatás ezen ága iránt. Az Országbírói Értekezlet vonatkozó határozata is jelezte, hogy a közjegyzői intézményre vonatkozó szabályozást a bevezetésének alkotmányos módja miatt kellett hatályon kívül helyezni. Az osztrák-magyar kiegyezéssel kapcsolatos közjogi kérdések megoldása egy ideig elodázta az igazságszolgáltatás reformját, azonban Horvát Boldizsár igazságszolgáltatási reformja keretében 1874. év végén megszületett a közjegyzői intézményre vonatkozó szabályozás. A szerző *A közjegyzői intézmény születése a polgári korban* című monográfiájában a közjegyzői intézmény születésével kapcsolatban két fontos megállapítást tett. Az egyik, hogy a közjegyzői intézmény szabályozásának alapjául vett Ökröss Bálint-féle tervezet a bajor és az osztrák közjegyzői rendtartást vette alapul, ugyanakkor a magyar rendtartás mégis különbözik az alapul vett külföldi rendtartásoktól. A másik fontos észrevétel, hogy a közjegyzői intézmény szabályozása és a működése csak az ügyvédi hivatásrend érdekeivel összhangban valósulhatott meg. A magyar polgári közjegyzőség története megmutatta, hogy a közjegyzői hatáskörök bővítésével a közjegyzői intézmény jól szolgálta a jogkereső közönség érdekeit. A közjegyzői intézmény államosítása törést jelentett a közjegyzői hivatásrend fejlődésében. A szerző kimutatta műveiben, elsősorban *Az állami közjegyzőség története* című monográfiájában, hogy a szovjet jog átvétele és a szovjet típusú állami közjegyzőség bevezetése egyértelműen egy alacsonyabb szintű jogrendszerbe

történt betagozódást jelentett. A szerző álláspontja szerint az 1989-es rendszerváltozással együtt megvalósított latin típusú közjegyzői intézmény bevezetése olyan új fejlődési pályára állította a magyar közjegyzőséget, ami egyben a közjegyzői intézmény polgári kori hagyományait is folytatta.

A tézisfüzet egyes részeinél, a szerző kutatási módszereinek ismertetésénél, a külön kutatási eredmények bemutatásra kerülnek. Egy fontos körülményt azonban itt is ki kell emelni, hogy a szerző véleménye szerint a jogtörténeti kutatások módszertanába a történeti segédtudományok beemelése volt a szerző munkásságának legfontosabb újítása.

2. A jogtörténeti kutatásaim célja

A jogtörténeti kutatásaim tárgya a közhitelesség jogintézményéhez kapcsolódó intézmények, amelyek a korai magyar történelemben változatos képet mutatnak. A középkori közhitelesség legfontosabb szervei a hiteleshelyek (*authenticus locus credibilis*) voltak, míg a közjegyzőknek nevezett, tevékenységük szerint valójában egyházi jegyzők nem töltöttek be fontos szerepet a magyar jogi írásbeliség fejlesztésében. A neoabszolútizmus korában jelent meg Magyarországon az osztrák császári királyi közjegyzőség, amely működésének rövid időszaka alatt bebizonyította, hogy a polgári korban a gazdaság fejlődéséhez erre az intézményre van szükség. A kiegyezést követő igazságügyi reform keretében megalkotott királyi közjegyzőkről szóló törvény a bajor és az osztrák minták recipiálásával a magyar szabályozást az európai polgári közjegyzőség normáihoz közelítette. A II. világháború után bekövetkezett társadalmi-gazdasági változással együtt a szovjet típusú jog kiszorította a polgári társadalom jogát és a polgári igazságügy hivatásrendjeit. Az igazságügyi intézményeket, így a közjegyzőket is államosították. Ennek a korszaknak egyetlen pozitív hozadéka, hogy a hagyatéki eljárások lefolytatása teljes egészében a közjegyzők hatáskörébe került. A magyar közhitelesség ezeregyszáz éves története kutatásának célként megfogalmazandó jogtörténeti feladata, hogy a jogi írásbeliség szerveinek története, intézmény- és eszmetörténeti elemzése, a magyar jogi tradíciók és az európai jogfejlődés e tárgykörben érvényesült tendenciáinak bemutatásával hasson a mai magyar, latin típusú közjegyzőség szabályozására, olyan közjegyzői rendtartás megalkotására, amely tükrözi a nemzeti hagyományok és az európai szabályozás kohézióját. E cél

megvalósítása érdekében nemcsak a hagyományos, pozitivista szemléletű és szellemtörténeti kutatásokat, hanem a történelmi segédtudományokat alkalmazva a közjegyzői intézmény komplex, szabályozási, működési feltételeinek, valamint a hivatalviselők személyének analízisét is el kellett végezni.

3. A közjegyzői hivatásrend kutatástörténetének alkalmazott módszerei

a) Szellemtörténeti kutatás:

A korabeli jogi szakirodalomnak a közjegyzői intézménnyel foglalkozó jogi folyóiratai közül a kiegyezés követő évtizedekben meghatározó volt a Jogtudományi Közlöny, a Magyar Themis, a Magyar Igazságügy, valamint A Jog című folyóiratok közjegyzői tárgyú tanulmányainak vizsgálata. A Magyar Themis jól mutatta be a törvény tervezeteit és az ügyvéd egyletek észrevételeit a jogszabályi szövegre. A Jogtudományi Közlöny volt a polgári korszak vezető jogi folyóirata. Alapító-főszerkesztője, Ökröss Bálint későbbi budapesti királyi közjegyző, az MTA levelező tagja volt a közjegyzői törvény tervezetének megalkotója. A Magyar Igazságügy, valamint A Jog című folyóiratok szerepe azért is volt jelentős, mert az egyes közjegyzői kamarák, valamint a közjegyzői egylet a hivatalos folyóiratának választotta, illetve tekintette. A közjegyzők jogi szakíró munkássága azonban nemcsak jogi szakcikkekben, hanem jogi szakmunkák publikálásában is megmutatkozott.

A kutatás módszertanának alapvető forrásai a polgári kor jogi szakíróinak munkássága mellett a királyi közjegyzői kamarák, valamint a Magyarországi Királyi Közjegyzők Országos Egylete tevékenysége, a közjegyzői kongresszusok és vándorgyűlések tudományos eredményeinek elemző bemutatása. A közjegyzői intézményre vonatkozó jogi szabályozás értékelő elemzése, valamint a királyi közjegyzőség felépítése, működése és a hatáskörök szerinti elemzése egészíti ki a tudományos analízist. A közjegyzőség esztétörténetét jól egészíti ki a polgári korszak hasonló szabályozási modelljébe tartozó német közjegyzőség, elsősorban a magyar szabályozást meghatározó osztrák és bajor

közjegyzői rendtartások összehasonlító elemzése. A magyar szabályozás vizsgálata kiterjed a vonatkozó 1874. évi XXXV. számú törvénycikk megalkotásának, az elkészült tervezetek jogirodalmi és országgyűlési vitájának kritikai szemléletű kutatására. A közjegyzői törvény hatályba lépését követően pedig kiemelten fontos vizsgálati szempont a hatáskörök bővítése, amelyet elsősorban a törvény Novellája, az 1886. évi VII. törvénycikk, valamint az örökösödési eljárásról szóló 1894. évi XVI. törvénycikk értékelő analízise valósít meg. A hatáskörök azonban a Novella előtt is bővültek, a közvégrendeletek, a váltó óvások, a csőd, az értékpapír megsemmisítési eljárás, a kézizálog szabályozása, valamint a végrehajtási ügyekben. E tézisponthoz tartozó legfontosabb munkám *A közjegyzői intézmény fejlődése a polgári korban* című monográfiám, amelyben kimutattam, hogy a polgári közjegyzők milyen változatos jogirodalmi munkássággal küzdöttek a polgári közjegyzőség intézményének bevezetéséért, majd az intézmény fejlesztéséért. Elsősorban Ökröss Bálint személyét kell kiemelni, aki a szerző véleménye szerint nemcsak a közjegyzői intézmény, hanem a magyar magánjog és a polgári eljárásjog korai történetének kiemelkedő alakja. Monográfiáival és kodifikációs munkásságával alkotó módon befolyásolta a magyar civilisztika fejlődését. Része volt a magyar jogi szaknyelv kialakításában és kor vezető folyóirata a mai napig megjelenő Jogtudományi Közlöny megalapításában és megjelentetésében. A szerző a Hamza Gábor által szerkesztett *Portrék a Magyar Tudományos Akadémia tagjairól I.* kötetében írta meg és elemezte Ökröss Bálint önálló monográfiát érdemlő tudományos munkásságát. Rupp Zsigmond és Blum Béla közjegyzői törvény, valamint Telmann Sándor örökösödési eljárás kommentárjainak értékelő elemzését adja a hivatkozott monográfia. A két világháború közötti időszak közjegyzői

szakirodalmának kiemelkedő szerzője Fekete László, aki tudományos munkásságával habilitációs fokozatot is szerzett. A szerző *Fekete László, a tudós közjegyző* című monográfiájában részletesen elemezte az életművét. A jogi folyóiratok közül külön kell kiemelni közjegyzői szakfolyóiratok szerepét, amit a szerző a *Közjegyzők Közlönyében* megjelent *A közjegyzői lapkiadás a múltban és a jelenben* című tanulmányában végzett el. Ebben a szerző kimutatta Charmant Oszkár és Zimányi Alajos közjegyzők szerepét az önálló jogi folyóirat megindításában. Holitscher Szigfrid, Fekete László és Szemerjay-Petrán Tibor főszerkesztők tevékenységének köszönhetően a közjegyző szaklap, a Kir. Közjegyzők Közlönye a polgári kor névű jogi szaklapja volt. Ezt egészítette ki a közjegyzői szakirodalom, amelynek elemzését *A közjegyzői intézményre vonatkozó szakirodalom a polgári korban* című tanulmányomban írtam meg.

b) A pozitivisták szemléletű jogtörténeti kutatás forrásai

A közjegyzői hivatásrend kutatásához nem elegendő az szellemtörténeti megközelítés, a korabeli jogi szakírók munkásságának és a jogi folyóiratok cikkeinek összehasonlító elemzése. A teljes és hiteles jogtörténetírás érdekében a kutatásba a közjegyzői tevékenység során keletkezett levéltári iratokat is be kell vonni. A polgári korszak iratkezelésének alapegysége az ügyirat volt, amelynek különböző fajtái - a közjegyzői törvény szerinti tartalommal-, a közjegyzői iratokra is jellemző. Így megtaláljuk a jegyzőkönyv, a beadvány, a hiteles kiadvány, a másolat és a fogalmazvány ügyviteli irat fogalmait. Az intézmény jogtörténeti jellegű bemutatása ezért megköveteli a közjegyzői szervek iratképző tevékenysége levéltárakban őrzött dokumentumainak beépítését a téma kutatási anyagába. A közjegyzői irodák iratai, elsősorban a

közjegyzői okiratok tanulmányozása és elemzése más tudományágak, elsősorban a társadalomtörténet és a szociológia számára bírnak jelentőséggel. A közjegyzői intézmény elsődleges jogtörténeti levéltári forrásai a polgári korban a közjegyzői kamarák, az állami közjegyzőség korában pedig a különböző szintű (járásbíróság, megyei bíróság) bíróságok, valamint a felügyeletet ellátó Igazságügyi Minisztérium iratai. A polgári korszak kamarai rendszerének megfelelően Budapesten, Szombathelyen, Pécsen, Szegeden, és Debrecenben található közjegyzői kamarai iratokat tartalmazó levéltári fondok. A trianoni békeszerződést követően az elcsatolt területekre vonatkozó kamarai iratok találhatóak Temesváron, Kolozsváron, Pozsony, Kassa és a Szent Koronához csatolt külön test, Fiume (Rijeka) esetén. Szlovákia területén található kamarai iratok megismerését megakadályozza, hogy a Pozsonyi Városi Levéltár a magyar korban keletkezett kamarai iratokat a Pozsonyi Királyi Törvényszék iratanyagával, a peres és a telekkönyvi iratokkal együtt rendezetlenül őrzi. A Kassai Állami Levéltár ugyancsak rendezetlenül őrzi a közjegyzői kamarai iratokat. A Román Állami Levéltár szervezetébe tartozó megyei levéltárak közül az Aradi, a Kolozsvári és a Temesvári Megyei Levéltár tartalmazhat közjegyzői kamarai iratokat. A három, hajdani erdélyi területi illetőségű kamara közül csak a Kolozsvári Kir. Közjegyzői Kamara iratainak meglétére vannak hiteles információk, azonban az iratok itt sem kutathatók az iratok rendezetlenségére való hivatkozással. A fiumei közjegyzők feletti felügyeletet a Fiumei Kir. Törvényszék látta el. A törvényszék iratanyagában megtalálható közjegyzőfelügyeleti iratok megismerhetők a Rijekai Állami Levéltár anyagában. A Kárpát-medencei utódállamok levéltárai közül a szlovéniai Mariborban található levéltár őrzi az alsólendvai és a muraszombati közjegyzői székhelyek iratanyagait.

Ausztriában Kismartonban található meg a Burgenlandhoz csatolt közjegyzői székhelyek magyar nyelvű iratanyaga. Kárpátalján, az Ungvári Tartományi Levéltár beregszászi kirendeltsége őriz közjegyzői iratokat, azonban a szovjet korból örökölt nyilvántartási rendszerben nem lehet az iratokat beazonosítani. Szerbiában, miután nem uniós tagállamról van szó, csak a Vajdasági Tartományi Kormány engedélyével kutathatók az iratok. A hosszan elnyúló engedélyezési eljárás jelentősen lassítja, illetve megnehezíti, esetenként meggátolja a kutatások folytatását. Az utódállamokban fellelhető közjegyzői vonatkozású iratanyag megismerésének jelentős akadálya, hogy a legtöbb levéltárban nincs magyar nyelvet beszélő munkatárs, illetve az ezzel kapcsolatos levéltári képzést sem szervezték meg, így eventuais az iratok előkészítése a kutatók számára.

A polgári kor közjegyzőségére vonatkozó alapvető iratanyagot Budapest Főváros Levéltára őrzi. A Budapesti Kir. Közjegyzői Kamara közgyűlési és választmányi üléseinek iratai mellett megtalálhatók az anyagban a kamara kötet alapú nyilvántartásai valamint a személyi anyagok is. A Budapesti Kir. Közjegyzői Kamara központi szerepet töltött be a társ területi közjegyzői kamarákkal történt együttműködésben, mivel az egyes jogszabályok tervezetére vonatkozó minisztériumi felterjesztéseket, a kamarai ülések jegyzőkönyveit a kamarák megküldték egymásnak.

A jelen tézisponthoz tartozó azon munkáim, amelyek a módszer gyakorlati megvalósítását mutatják, elsősorban *A Délvidék magyar közjegyzői*, a Csillag Attila szerzőtárssal közösen írt *A Pécsi Közjegyzői Kamara története 1875-1949.* című monográfiák. Ezek a könyvek azok a munkák, amit a szerző klasszikusan, a levéltári iratok, a közjegyzői kamarák, mint iratképző szervek levéltári anyagának kutatására alapozott. Csak

ezen, terjedelmes levéltári anyagok átnézését követően volt abban a helyzetben a szerző, hogy értékelő megállapításokat tudott tenni a nemzetiségi nyelvhasználat kérdéseire a közjegyzői eljárásokban. A Csillag Attila szerzőtárrsal közösen írt *A Pécsi Közjegyzői Kamara története 1875-1949.* című munkában kimutatást nyert, hogy a kamara illetékességi területe részben nemzetiségi területre esett. A szerző megállapítása szerint a közjegyzői eljárásokban az ügyfelek szabadon élhettek a nemzetiségi nyelvhasználattal. Ugyanakkor ennek korlátlan érvényesülését a gyakorlatban megakadályozta, hogy a nemzetiségi nyelven készült okiratokért dupla közjegyzői díjat kellett fizetni.

A szerző a jogtörténeti szakirodalomban elsőként foglalkozott a Délvidék visszatérése után a katonai közigazgatás által meghatározott ideig kinevezett katonai közjegyzők intézményével. A HM HIM Hadtörténeti Levéltár Honvéd Vezérkari Főnökség (VKF) iratai rámutattak arra, hogy a VKF szállásmesteri csoportja útmutatót és jelentést készített az egységes jogalkalmazás számára a katonai közjegyzők tevékenységének működtetése érdekében.

A Rijekai Állami Levéltárban tett levéltári kutatás alapozta meg a fiumei igazságszolgáltatás és benne a fiumei közjegyzőség olasz nyelvhasználata kimutatását, valamint a Fiumei Kir. Törvényszék quasi közjegyzői kamara szerepének feltárását. A délvidéki kutatások adtak lehetőséget a volt katonai határőrvidékhez kapcsolódó házközösségi rendszer (zadruga) kérdését megoldó Niamessny Mihály közjegyző szerepének értékeléséhez a tárgyra vonatkozó kodifikációban. Ezeknek a Délvidékhez köthető jogi kérdéseknek a tárgyalása a szerző munkásságában jelentek meg először a jogtörténet tudományában.

A szerző a *Fekete László, a tudós közjegyző* című monográfiájában az Állambiztonsági Szervek Történeti Levéltára (ÁBTL) anyagában található Faddy Otmár és társai vizsgálati dossziéja tartalmának feltárásával tett fontos megállapításokat a kommunista terrorra, az államvédelmi szervek szerepére, valamint a koncepciós perek kapcsán a szocialista igazságszolgáltatás működésére. Kimutatta, hogy a büntető ítélkezést a pártvezetés nem csupán szakmai, hanem politikai feladatként is értékelte. A kor büntető ítélkezési gyakorlatában főbüntetésként hosszabb időtartamú szabadságvesztést szabtak ki, aminek alkalmazása mellett mellékbüntetésként vagyonelkobzásra került sor. Sokszor ennek kiszabása volt a büntetés fő célja.

c) Archontológia kutatás; a közjegyzők archontológiájának összeállítása

Az archontológia definíciója szerint egy adott tisztség vagy hivatal összes viselőjének listáját (névsorát) tartalmazza. Az archontológia, mint módszer ugyanakkor azt a történelmi tevékenységet is jelöli, amelynek a célja a szakmai névsort tartalmazó lista összeállítása. A közjegyzőkre vonatkozó kutatásaim során fokozatosan alakult ki egy olyan lista, amely egy adott székhelyen működött közjegyzők névsorát tartalmazta. A polgári közjegyzőség ideje alatt csak a XX. század második negyedétől jelentek meg azok az összeállítások a Kir. Közjegyzők Közlönye mellékleteiben, amelyek eligazítást adnak a közjegyzők kinevezéséről, áthelyezéséről és a közjegyzői szolgálat megszűnéséről. Ezen időpontot megelőzően csak az általános hivatali névtárak, kiemelten a Magyarország Tiszti Cím- és Névtára adott eligazítást. Az egyes levéltárakban fellelhető iratok ugyancsak segítséget adnak a közjegyzői névsor és a közjegyzők hivatali időtartamának behatárolásához.

Ugyanakkor az 1858-1861 között működött császári királyi közjegyzők archontológiájának összeállítása a töredékes levéltári források miatt már más módszert igényelt. Miután e korszak iratai csak pár hazai levéltárban találhatóak meg, így előtérbe került a korabeli sajtó, elsősorban a helyi lapok közjegyzők által csőd, felszámolási, hagyatéki ügyekben közzétett hirdetésményeinek kutatása. A digitális adattárakban feldolgozott napilapok, elsősorban az Arcanum Újságok és az Österreichische Nationalbibliothek Anno című elektronikus könyvtárában lelhetők fel. Ennek ellenére e körben még mindig nem teljeskörű a lista, mivel az osztrák Belügyminisztérium bécsi levéltárban őrzött anyagában, és az Országos Levéltárban a Helytartanács iratai között sem található meg minden közjegyzői kinevezés anyaga.

A kutatómunka eredményeként összeállt hivatali névsor ezért teljesnek még nem mondható, további források előkerülésével még kiegészíthető. Bartók Ibolya társszerzővel elkészített Magyar Közjegyzői Archontológia 1858-2015 című történeti segédkönyv jelentőségét az adja, hogy első alkalommal készült egy jogi hivatásrendről egy olyan kiadvány, ami nemcsak a történettudomány művelőinek, hanem a mindennapi jogi ügyintézésnek is egy mellőzhetetlen segédlete.

A közjegyzői archontológia, mint a közjegyzői tisztséget viselők névsorának összeállítása elvezet egy további célhoz, hogy a közjegyzőkről minél több adat összegyűjtésével meg lehessen írni, szerkeszteni a magyar közjegyzőség prozopográfiáját. Az archontológia ugyanakkor nemcsak a tudományos kutatók, hanem akár a jogkereső közönség számára is segítséget nyújt. A közjegyzői tisztség viselője nevének ismerete egy adott közjegyzői székhelyen kiindulópontja lehet akár egy ingatlan jogi helyzetének rendezéséhez. A tézisponthoz rendelhető

tudományos segédlet munkáim: Bartók Ibolya szerzőtárssal közösen: *Magyar közjegyzői archontológia 1858-2015.*, valamint a szerző által szerkesztett *A magyar közjegyzőség hivatali névtára (1992-2020)*.

d) Genealógiai kutatás

A választott kutatási csoport, a közjegyzők jogtörténeti kutatásának fontos módszertani eleme, a közjegyzők családfáinak összeállítása, amellyel feltárhatók a családi-rokoni kapcsolatok, tisztázhatók a leszármazási vonalak. A polgári korban kinevezett közjegyzők tekintélyes része nemesi családokból származott. A hivatalnok-nemesek esetében jól használhatók a magyar genealógia alapmunkái, Nagy Iván és Kempelen Béla monográfiái. A Turul és a Magyar Családtörténeti Szemle mellett a Daróczy Zoltán által szerkesztett *Nemesi évkönyvek* sorozata ugyancsak fontos adatokat tartalmaz. Kiemelkedő fontosságú és a családtörténeti kutatásban is nélkülözhetetlen munka Szinnyei József: *Magyar írók élete és munkái* I-XIV. című biográfiai lexikonja. A jelenkori szerzők, Gudenus János és Szluha Márton nemességgel foglalkozó munkáit azonban kritikával kell kezelni az időnként előforduló pontatlan adataik miatt. Ebbe a tárgykörbe tartoznak Gerő József munkái is, amelyek a királyi cím és nemesség adományozásra adnak jó adatforrást.

A családtörténeti kutatások része a névváltoztatások, a magyarosított nevek felvétele, ami a közjegyzők társadalmi csoportjában is sűrűn előfordult. A belügyminiszteri engedéllyel végrehajtott névváltoztatások az 1848/49. évi szabadságharctól elkísérik a közjegyzők társadalmi csoportját. A Magyar Heraldikai és Genealógiai Társaság 1895-ben adta ki az 1800-1893. évi névváltoztatások gyűjteményét, amely összeállítás jórészt lefedi a XIX századi változásokat. A XX. századi

névváltoztatások azonban csak a levéltári anyagokból, a belügyminisztériumi és a vármegyei alispáni iratokból, valamint a közjegyzői kamarai iratokból ismerhetők meg. A közjegyzők körében is látható az a tendencia, hogy az izraelita vallású jogászok, amint közjegyzői kinevezést kapnak, megváltoztatják a német hangzású nevüket. Ebben a körben jellemző volt, hogy a névváltoztatás egyben egy más vallásra történt áttérést is jelentett a részükről.

A családtörténeti kutatások fontos forrását képezik az anyakönyvek, amelyek egyre nagyobb hányada digitalizáltan is kutatható. Ugyanakkor az egyházi levéltárak anyakönyvi anyagát is célszerű tanulmányozni. A családi állapotok változásával kapcsolatos aprónyomtatványok, így a születési, keresztelési, eljegyzési, házassági értesítők mellett kiemelt fontosságú a gyászjelentések szerepe, mert ezek alapján teljes vagy részleges családfákat lehet rekonstruálni. Az Országos Széchényi Könyvtár Gyászjelentés gyűjteménye a Kárpát-medence teljes területére kiépített, jól felhasználható adatbázissal rendelkezik.

Mindezek mellett azonban az egy személyre vonatkozó teljes adatgazdagságot csak a leszármazók felkutatását követően megismerhető családi levéltárak jelentenek. Ezek jórésze nem kerül be levéltári gyűjteményekbe, nem képeznek családi fondokat, így az eredeti iratok, fényképek lemásolása is csak ily módon érhető el. Jogtörténeti kutatás szempontjából fontos az egyenes ágon három generációra kiterjedő kutatás, ami a nagyszülők, szülők, gyermekek adatainak begyűjtését jelenti. Elengedhetetlen a házassági stratégiák követése is, mert jól látható, hogy általános szabályként azonos társadalmi csoportból történt a házasságok kötése. Ennek is köszönhető, hogy a polgári korban többszörös „jogász generációk” alakultak ki.

A tézisponthoz tartozó munkáim, ahol az életrajzok összeállításához genealógiai kutatásra volt szükség: *Az államosított közjegyzőség története*, *A Délvidék magyar közjegyzői*, valamint *a Fekete László, a tudós közjegyző* és *Az első rozsnyói közjegyző* című monográfiáim. Ez utóbbi két könyv egy-egy család történetéhez kötődik, így alkalmat adott a mikrohistóriai kutatásokra. Szekfü Gyula megállapítása szerint a XIX. század első felében a nemesség relatív magas száma jellemezte a magyar lakosságot, mivel húsz nem nemes emberre jutott egy nemes. Ez is magyarázta azt a körülményt, hogy a közjegyzők között miért fordultak elő magas számban a hivatalnok-nemesség reprezentánsai.

A polgári családok képviselői jelentősebb számban csak a XX. század elején jelentek meg a közjegyzők között. Ennek az a magyarázata, hogy a XIX-XX. század fordulóján jöttek létre azok a nagy családi vagyonok, amik lehetővé tették a következő polgár generáció egyetemi iskoláztatását. Ugyanakkor egy közjegyzői kinevezéshez általában jelentősebb társadalmi kapcsolatok igénybevételére is szükség volt, szemben a szabad foglalkozásként gyakorolható ügyvédi pályával. Így a polgári származású közjegyzők tömeges kinevezése csak akkorra datálható, amikor a magyar társadalom kései polgári fejlődése ezt már lehetővé tette.

e) Prozopográfia (közjegyzők tudományos életrajzának szerkesztése)

A prozopográfia, mint történettudományi kutatási módszer csak az 1970-es évektől jelent meg. Pálmány Béla ezzel kapcsolatos cikkében idézett Lawrence Stone szerint „a prozopográfia a történelem szereplőinek egy közös háttérrel rendelkező csoportjának vizsgálata, a közös jellemzők alapján, az életükről készült kollektív tanulmány.” Az így készült kollektív

biográfiák a kutatók számára nagyobb értékkel bírnak, mivel nem narratív stílusban írt életrajzokról, vagy életrajzi lexikonok szócikkeiről van szó.

A közjegyzői prozopográfia összeállítása szempontjából minden olyan adat kigyűjtésre került, ami a közjegyzői hivatásrend szempontjából alkalmas lehetett a társadalomtörténeti elemzésre. A közjegyzők esetében ez jelenti a pontos személyi adatok feltüntetését (teljes név, nemesi predikátum, doktori, vitézi cím), valamint a születési hely, évszám - halálozási hely, évszám felkutatását. Ebbe a körbe tartozik a családi állapot, valamint a három generációs rokonsági adatok feltüntetése.

A közjegyzői tevékenység behatárolására a közjegyzői székhely (ek) és az igazgatási feladatokat ellátó közjegyzői kamara feltüntetése szolgált meghatározásul. A középiskolai tanulmányok, valamint a jogi (jogakadémiai, egyetemi) képzés sok információt nyújt a család vagyoni állapotáról. Ugyancsak érdekes megoszlást mutat az ügyvédi, vagy a későbbiekben az egységes bírói-ügyvédi vizsga letételének helye és ideje.

A kinevezett közjegyzők szakmai pályafutásának adatai értékes információk hordozói. A közjegyzőjelölti, majd közjegyzőhelyettesi gyakorlat után történő közjegyzői kinevezés volt a közjegyzők klasszikus pályája. Ugyanakkor jellemző volt az is, hogy más jogi pályáról, elsősorban az ügyvédi, kisebb számban a bírói pályán eltöltött pályakezdés után történt a szakmai áttérés.

A polgári korban ugyanakkor ismert volt a politikai pályáról a közjegyzői hivatásba történt váltás is. Az igazságügyi kormányzat sok esetben nyugdíjas főispánokat, volt országgyűlési képviselőket és újra nem választott polgármestereket akart a közjegyzői kinevezéssel kompenzálni. A polgári közjegyzőknek csak kis része, körülbelül az egytizede

vett részt a közjegyzői közéletben, vállalt kamarai választott tisztséget.

Fontos és szakmailag jellemző adat, a nyelvi jogosítványra vonatkozó információ. Ebből mérhető le, hogy a dualizmuskori ország nemzetiségek lakta vidékein hogyan érvényesültek a nemzeti kisebbségek nyelvhasználatára vonatkozó rendelkezések. Ezek az adatok minden közjegyzői életrajz esetén szerepelnek, mert a KSH nemzetiségi lakosokra vonatkozó adatgyűjtése összekapcsolható a közjegyzői székhely ügyfélforgalmának nyelvi adataival. Ugyanakkor a közjegyzők egy része gondot fordított arra, hogy a világ- vagy közvetítő nyelvekből, elsősorban a francia, angol, olasz nyelvekből is szerezzen nyelvi jogosítványt.

A polgári társadalom szervezetei nagyon változatos lehetőséget nyújtottak a közjegyzőknek a közszereplésre. Sok közjegyző, mint az adott helységben a legtöbb adót fizetők közé tartozó (virilista), a városi és/vagy vármegyei törvényhatósági bizottságok tagja volt. A vallási felekezethez való tartozás ugyancsak alkalmat adott egyházi tisztségek viselésére. A polgári társadalom civil szférájában minden közjegyző részt vett. Elsősorban az informális befolyással rendelkező kaszinókban, a vallási megoszlás szerint szervezett társalgási és olvasó egyletek munkájában sokszor, mint vezetők végeztek munkát. A gazdasági szférában található gazdasági társaságok, elsősorban a pénzüintézetek, a vasúti társaságok, valamint a helyi fürdő és ipari vállalkozások is szívesen látták irányító testületeikben, az igazgatóság és a felügyelő bizottsági tagok sorában a tekintélyes polgárok közé tartozó közjegyzőket.

A rendelkezésre álló forrásanyag lehetővé tette a kitüntetésekre, elismerő címekre és díjakra vonatkozó adatok gyűjtését a közjegyzők társadalmi csoportjában. A közjegyzők társadalmi

helyzetét és elismertségét jól lehet mérni a részükre adományozott kitüntetések különböző fokozatain. Az I. és a II. világháború katonai kitüntetései jelzik, hogy az önkéntes (tartalékos) tiszti szolgálat, jellemzően a hadnagy-százados rangban, milyen katonai teljesítményt és annak elismertségét takarja. A világháborúk idején szerzett polgári érdemekért közjegyzők és feleségeik is megkapták a Vöröskereszt díszjelvényének különböző fokozatait.

A polgári kitüntetések közül gyakori volt az uralkodó által a királyi tanácsos cím adományozása. Az udvari tanácsos címet azonban csak a közjegyzői közéletben vezető szerepet betöltött közjegyzők szűk köre kaphatott. A király részéről a címek adományozásában azonban a rangsor élén a nemesi cím díjmentes adományozása állt, ami történhetett nemesi előnévvel (predikátummal), vagy anélkül. A közjegyzők szűk köre ebben a kitüntetésben is részesült, jellemzően azonban nem a közjegyzői szolgálatban, hanem a közélet egyéb területein szerzett érdemeiért.

A közjegyzők közül viszonylag többen megkapták a Ferenc József-Rend lovagkeresztjét; a rend tiszti keresztjét e körben már csak egy kisebb csoport birtokolta. A külföldi kitüntetések közül gyakrabban előfordult még a közjegyzők kitüntetése az osztrák császári Vaskorona Rend alsóbb osztályaival.

A Horthy korszak legfontosabb polgári kitüntetése a Magyar Érdemrend volt. Ennek a kitüntetésnek a középkeresztjét a közjegyzők társadalmi csoportjában csak egy-két kamarai elnök kaphatta meg. A Horthy korszak legfontosabb, kormányzó által adományozott címe a vitézi cím volt, amelynek elnyeréséhez a világháborúban elkövetett vitézi tettet és vitézi birtok meglétét kellett igazolni. Több közjegyző teljesítette e cím elnyerésének feltételeit is. A Horthy korszak leggyakoribb kitüntetését, a

Nemzetvédelmi Keresztet nagyon sok közjegyzőnek adományozták, nemcsak a trianoni Magyarország, hanem a II. világháború elején visszacsatolt területek közjegyzői közül is. A kitüntetés valódi rangját azonban jelzi, hogy csak a 96. volt -az 1943. évi állapot szerint- a kitüntetések viselési sorrendjében.

Egy társadalmi csoport vagyoni vizsgálata a társadalomtörténeti kutatások elsődleges vizsgálatához tartozik. A közjegyzők vagyoni helyzete jól mutatja, hogy míg a nagyobb városokban a városi ingatlan, esetleg a bérház volt a fő vagyontárgy, addig a kisebb városokban már a termőföld tulajdona dominálta a vagyont. Az értékpapírokba történő befektetés nem volt jellemző a közjegyzők vagyoni struktúrájában, mert a társadalmi helyzetüknél és származásuknál fogva konzervatív tulajdonosok voltak. Műtárgyakkal, művészeti gyűjteményekkel kevés közjegyző rendelkezett. Ez inkább a gyermektelen közjegyzőkre volt jellemző. A következetesen végig vitt adatgyűjtés és az életrajzok írása így egyben egy társadalmi csoport adatbázisa is, amely alkalmas a további társadalomtörténeti elemzésre.

A tézisponthoz tartozó, előkészületben lévő munkám, amely társadalomtörténeti analízist is ad a közjegyzőkre: *A polgári közjegyzők történeti almanachja 1-2.* című mű, amelynek megírása elkészült, a tudományos lektorálás miatt jövő évben jelenik meg.

f) Történeti ikonográfia (műalkotások, történeti fényképek szerepe a kutatásban)

Az ikonográfia jelentősége, hogy a műalkotásokon, jellemzően festményeken, emléktáblákon, érmeken, plaketteken keresztül megőrzi a közjegyzők portré ábrázolásait. A XIX. század második felében már nemcsak a nemesekről, hanem a polgárokról is készítettek a különböző vármegyei, városi

testületek, valamint vallási szervezetek, rendszerint az érdemek elismeréséül, kitüntetésnek számítható portré ábrázolásokat. A közjegyzőkről készült portrékat a különböző állami és vallási szervezetek székházainak dísztermében, mint az érdemet szerzett tisztviselők galériájának tagját állították ki. A társadalmi rendszerben a XX. század derekán bekövetkezett radikális változások miatt ezek a portré festmények sok esetben elkerültek az eredeti helyükről, mégis elkerülve a megsemmisülésüket, részben megmaradtak a múzeumi raktárakban.

Az ikonográfiai ábrázolások másik, jelentőségét tekintve fontosabb csoportját a fényképek jelentik. Ezek alatt nem az amatőr alkotásokat, hanem műteremben a magyar fotográfia legkiválóbb alkotói által készített felvételeket értem. A jellemzően vizitkártya és a kabinet fotók, ritkán a promenade méretű fényképek ma is kiemelkedő minőséget jelentenek. A XX. század elején a közjegyzői kamarák csoportfelvételei, a közjegyzői kongresszusok és vándorgyűlések fotói, a közjegyzői jubileum tablói, a kamarai elnökek adományozott, a közjegyzők fényképeit tartalmazó albumok pedig a közjegyzői közélet megörökítésének páratlan tanúi.

A közjegyzőkről készült történeti ikonográfiai alkotások jelentősége nem merül ki a velük foglalkozó történeti munkák illusztrálásában, mivel ezek az alkotások önálló forrásértékkel bírnak. A szerző első, *A polgári közjegyzőség emlékezete 1875-1949* című könyve, amely angol nyelven *The beginnings of modern notariat in Hungary (1875–1949)* címen is megjelent, alkalmazta először a történeti ikonográfia módszerét a közjegyzői intézmény bemutatásánál. Ez a módszer a szerző legtöbb monográfiájánál megjelent, így *A magyar közjegyzőség története*, *Az államosított közjegyzőség története*, *A*

rendszer váltás közjegyzői, A Délvidék magyar közjegyzői, Fekete László, a tudós közjegyző, Az első rozsnyói közjegyző című könyveknél. A könyvek tárgyához tartozó adekvát képanyagok jól kiegészítik a szöveg tartalmát, a tudományos munka olvasója könnyebben látja maga előtt a történeti korszakot és el tudja helyezni a közjegyzőket az adott kor szereplői között.

A tudományos életben, így a jogi szakírásban is egyre inkább elterjedt e módszer jelentősége. A szerző tagja volt a Széchenyi István Egyetem Takács Péter professzor által vezetett *A jog és az igazságszolgáltatás megformált terei – a jogi kultúra látható kontextusa* elnevezésű munkacsoportjának, amelynek célja az volt, „ hogy a komplex jelenségként felfogott jog kulturális – s ebben a tekintetben társadalmi jellegű és tradicionális kötődésű, ezért gyakran a jogi kultúra fogalmába is bevont- elemei körében körül határolhatók és elemezhetőek azok, amelyek egyfelől a megformált, rendszerint épített terekkel, a tárgyak elrendeződésével, vagy szándékolt elrendezésével és a látható környezettel, másfelől az absztrakt jelenségek konkrét-érzékelhető vizuális reprezentációjával és tárgyi megjelenítésével kapcsolatosak.” (Takács Péter) A szerző tanulmánya, *A közjegyzői hivatás szimbólumai a polgári korban* (megjelent: a Takács Péter szerkesztette: *A jog megjelenítése, épített környezete és szimbólumai. A jogi kultúra látható világa* című kötetben) ennek a törekvésnek a sorába illeszkedik.

4. A magyar közjegyzőség története című monográfia, a habilitációs értekezés (könyv) tárgyának rövid összefoglalása, új kutatási módszerei

A szerző monográfiája a magyar jogtörténet azon értekezéseinek sorába illeszkedik, amelyek egy jogi hivatásrend történetének elemző bemutatására vállalkoztak. A közjegyzői hivatásrenddel a szerző munkássága előtt csak Rónay Károly: *A magyar közjegyzőség megalkotása és fejlődése* című, 1932-ben megjelent könyve foglalkozott, amely a tudományos elemzés helyett inkább a kortárs személyes véleményét örökítette meg. Ezért a szerző, a hiátust feloldva, kiemelt feladatának tekintette, hogy a magyar közhitelesség, kiemelten a közjegyzői intézmény történetét a magyar történelem különböző korszakaiban, kiemelten a polgári korban, valamint a szocialista korszakban bemutassa és kritikai elemzés tárgyává tegye. Így nemcsak a polgári közjegyzőség, valamint az állami közjegyzői intézményeit, hanem a római jogon alapuló magánjog szerepét és a kommunista államfordulat után a szovjet civilisztika térnyerését bemutassa.

A jogtudományok jellemző kutatási módszereit a fogalom-elemzés, a jogeset elemzés, a jogösszehasonlítás és az elméleti és történeti kutatások jelentik. A szerző közjegyzőség történetére vonatkozó monográfiája ezek közül a tárgy jogtörténeti jellegére tekintettel csak a jogeset elemzés módszerét nem használta. A jogösszehasonlítás módszerét különösen az intézmény történeti gyökereinek taglalásánál, a közjegyzői szimbólumok kialakulásának és fejlődésének európai történeténél, valamint a volt szocialista országok állami közjegyzőségeinek összehasonlításánál lehetett alkalmazni.

Az értekezés a közjegyzőség történetének megírásánál váltakozva, egyforma hangsúllyal alkalmazta az intézmény és eszmetörténeti szempontú elemzést. A közjegyzői intézmény európai gyökereinél a szerző kiemelte, hogy a középkori olasz városi közjegyzők Alpokon túli elterjedése bár érintette a magyar közhitelesség intézményeit, azonban történelmi okokból mégsem tudta determinálni a közjegyzői intézmény fejlődését, mivel az ország egész területét lefedő loca credibiliák határozták meg a középkori magyar okleveles gyakorlatot.

Ugyanakkor a hivatali írásbeliséget gyakorló jogtudó értelmiség képzése a középkori Európa Ars Notariát oktató neves egyetemein, a párizsi Sorbonne Egyetemen, valamint a Bolognai Egyetemen történt. A két neves egyetem közül magyar (hungarus) szempontból a bolognai univerzitás hatása volt a fontosabb, mivel az itt tanuló magyar hallgatók szerepe meghatározó volt az Alpokon túli egyetemi hallgatók (ultramontán) kollégiumában. Uzsai János személyében pedig egy alkalommal magyart választottak meg a hallgatói kollégium rektorának. Bolognában római jogi, míg Párizsban kánonjogi alapon történt a hallgatók képzése. Ezért Bolognában a világi személyek, míg Párizsban inkább a klerikusok tanultak. Franciaországban az Orléansi Egyetemen volt szintén római jogi alapú oktatás, azonban itt nem voltak magyar hallgatók.

A loca credibiliák személyzete azonban nem külföldön, hanem itthon, a káptalani iskolákban ismerkedett meg a hiteleshelyi oklevelek gyakorlatával. Így a középkori magyar közhitelesség két legfontosabb intézménye: a centrumban a királyi kancellária és a perifériákon működő hiteleshelyek országos hálózatának személyzete a képzés módja és színvonala tekintetében is elkülönült egymástól. A magyar közhitelesség további intézményei, az egyházi és világi kancelláriák, az erdélyi vajda,

a pristaldusok és a középkori pápai jegyzők tevékenysége inkább csak kiegészítő jellegű volt a két meghatározó közhitellességi szerv mellett. A kora újkor azonban előtérbe helyezte a városi és a vármegyei jegyzőket. Megállapítható azonban, hogy ők is a hiteleshelyi oklevelek mintájára készítették el okirataikat.

A középkori magyar közhitelesség intézményeire koronként váltakozva nagy hatással volt a német és a francia jogfejlődés, valamint az olasz városállamok közjegyzői intézménye, azonban a szerző kutatásai szerint az okleveles gyakorlatban a legnagyobb hasonlóságot mégis az osztrák oklevelekkel mutatta. Ezt legjobban a formuláskönyvek összehasonlítása jelzi.

Ausztriában két középkori közjegyzői formuláskönyv maradt fenn. Az egyik a Peter von Hall bécsi közjegyző szerkesztette „summa Notarii” (1337), a másik az Ulrich Klenegker rottenmanni közjegyző által szerkesztett „Formulae iuris” (1469) című gyűjtemény. A magyar okleveles gyakorlatban egy közjegyző által szerkesztett formuláskönyv található. Magyi János formuláskönyve (1493) azonban nemcsak közjegyzői, hanem hiteleshelyi. sőt királyi kancelláriai oklevélmintákat is megőrzött.

Az osztrák és a magyar formuláskönyveket összehasonlítva megállapíthatjuk, hogy míg az osztrák formuláriumok csak ügyleti okiratokat tartalmaztak, addig a magyar közjegyzői formulárium az ügyleti okiratok mellett ténytanúsító jegyzőkönyveket (pl.: határjárások, birtokba iktatások, tanúk meghallgatása) is felvett az oklevelek tárába. A szerző ezen új megállapítása megerősíti azt a tényt, hogy a királyi kancellária, valamint az országos főméltóságok megbízásai (mandatumai) ténytanúsítási eljárások lefolytatására fontos szereppel bírtak a hiteleshelyi gyakorlatban.

A Magyi formuláskönyv így nemcsak közjegyzői, hanem hiteleshelyi, királyi kancelláriai, sőt szentszéki bíraskodással kapcsolatos okleveleket is tartalmaz, ezért a magyar középkori hivatali írásbeliség páratlan kincsesára. Az erdélyi közhitelesség sajátos szervei a fejedelemség korában az 1556. évi szekularizációt követő világi levélkeresők (requisitorok), valamint a kolozsvári városjogban szász mintára megjelent osztóbírák (divisor) voltak.

Az újkorban azonban minden középkori közhitelesség szerv tevékenysége elavulttá vált, mivel a rendi társadalom igényeihez igazodva széttagoltan működtek. A XIX. században, a polgárosodó Magyarország közhitelességi igényei, egy egységes közhitelességi szerv, a polgári közjegyzői intézmény bevezetését követelték meg a magyar jogrendszerben. A francia polgári forradalom törvényhozása vezette be a polgári közjegyző intézményét, amely a XIX. század első felében Európa több államában is elterjedt.

Ausztriában a Miksa császár által bevezetett 1512. évi Reichsnotariatsordnung hatályát a tiszta közjegyzőség (rein, vagy nur Notariat) bevezetésével, az 1850. évi osztrák közjegyzői rendtartás szüntette meg, azonban a közjegyzői rendtartás területi hatálya csak az osztrák birodalom örökös tartományaira terjedt ki, itt is kivéve a Lombard-Velencei királyságot, valamint Dalmáciát, amely tartományokban a korábbi, francia mintán alapuló közjegyzői rendszer működött tovább.

Ausztriában a polgári közjegyzőség bevezetésének gondolata már 1848-ban megérlelődött, azonban csak az osztrák és a magyar forradalom leverését követően indultak meg a kodifikációs munkálatok. A rendtartás első tervezetét Vinzenz Schrott, a Velencei Fellebbviteli Bíróság elnöke dolgozta ki. Ezt

a tervezetet Wilhelm Grimus von Grimburg, a Velencei Törvényszék elnöke fejlesztette tovább. Végül egy külön e célra felállított bizottság véglegesítette a tervezetet. Az első osztrák közjegyzői rendtartás fő érdeme a polgári közjegyzői intézmény bevezetése volt, ugyanakkor nagy hiányossága a közjegyzői okirat végrehajthatóságának hiánya. Az osztrák közjegyzői intézmény szabályozását 1852-től az Igazságügyi Minisztérium munkatársai felülvizsgálták, a módosítás helyett azonban 1855-ben új rendtartást adtak ki. 1855. októberében a magyar országos törvényszékek képviselőinek véleményét is megkérdezték a közjegyzői intézmény magyar bevezetéséről. Így az 1855. évi osztrák közjegyzői rendtartás a birodalom nem osztrák tartományaira, így a Magyar Királyságra, az Erdélyi Nagyfejedelemségre, a Szerb Vajdaság és Temesi bánságnak nevezett Délvidékre, valamint Galíciára is kiterjedt, miután a császár az 1858. április 7-i pátensével ezt a fent felsorolt tartományokban kihirdette.

A közjegyzői intézmény első hazai megjelenése azonban nem lett sikeres. Az Országbírói Értekezlet már 1861-ben a császári királyi közjegyzőség intézményét, a bevezetésének alkotmányellenes módja miatt a Magyar Királyságban megszüntette. Ugyanakkor Erdélyben, Fiumében, a Szerb Vajdaság és Temesi bánságban, valamint a társország Horvát-Szlavón Királyságban a rendtartás hatályban lévő jogszabály maradt. A kortárs és későbbi jogi szakírók egyetértettek ezzel a jogi lépéssel. A szerző véleménye ezzel szemben árnyaltabb, a császári királyi közjegyzőség valós társadalmi igényt tudott volna hosszabb távon is kielégíteni. A közjogi okokból történt megszüntetés nem adott lehetőséget sem a közjegyzői rendtartás hiányosságainak korrekciójára, sem pedig egy tartós közjegyzői gyakorlat kialakulására.

A szerzői megállapítás szerint a közjegyzői rendtartás hiányosságait, a közjegyzői kamarák kielégítő szabályozását, a közjegyzői okiratok végrehajthatóságát, valamint a végrendeletek készítésének nem kielégítő szabályait lehetett volna elméletben módosítani a magyar országgyűlés által hozott törvényi újra szabályozás keretében. Mivel az osztrák-magyar kiegyezés előtt álló közjogi feladatok megoldása elsőbbséget élvezett, így a közjegyzői rendtartás magyar törvénnyel történt szabályozásának ügye a kiegyezést követő átfogó igazságügyi reform része lett.

A szerző kutatásai alapján négy tényező játszott döntő szerepet a közjegyzői intézmény magyar jogrendszer szerinti kodifikációjában. A jogtudomány részéről Degen Gusztáv pozsonyi jogakadémiai tanár, a kereskedelmi és a váltójog oktatója sürgette elsőként a polgári közjegyzőség bevezetését. A gazdasági forgalom, a kereskedelem szereplőinek képviselőitében a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara emlékiratában emelt szót az intézmény magyar jogrendszerben történő honosítása mellett. A szakmai önszerveződés korát élő ügyvédség, az ügyvédi egyleteken és a jogászgyűléseken keresztül kísérte figyelemmel a közjegyzői intézmény megszületését. Horvát Boldizsár igazságügyminiszter pedig választási programjában megígérte, hogy megoldja a hiteleshelyek helyzetét.

A közjegyzői rendtartás első, úgynevezett Bogdány Lajos-féle tervezete a francia mintán alapult. A tervezet korlátlan közjegyzői hatáskört és a közokirati kényszert megvalósító elképzelése ütközött az ügyvédség érdekeivel, így a miniszter elő sem terjesztette a tervezetet a törvényhozásban. Ökröss Bálint az 1861. évi bajor és a bajor közjegyzői rendtartást alapul vevő 1871. évi osztrák közjegyzői rendtartást figyelembe véve

dolgozta ki azt a tervezetet, amit a szakmai közvélemény és a törvényhozás is elfogadott és ennek alapján történt a közjegyzői intézmény kiépítése. A közjegyzői rendtartás 1875-ben történt hatályba lépése egyben azt is jelentette, hogy a Horvát-Szlávon Királyság, valamint Fiume (1890-ig) kivételével a magyar Szent Korona országaiban megszűnt az 1855. évi osztrák közjegyzői rendtartás hatálya. A királyi közjegyzőséget létesítő rendtartás hatálya 1950-ig, a közjegyzőség államosításáig fennmaradt. Egy alkalommal, 1886-ban volt egy novella szintű módosítása, amely az ügyvédség érdekeit figyelembe véve lényeges változást nem hozott.

A közjegyzőségre vonatkozó tételes jogszabályok elemzése mellett a szerző értekezésében megvizsgálta a közjegyzői kamarák, a közjegyzői egylet, valamint a közjegyzői kongresszusok és vándorgyűlések intézményfejlesztő szerepét. Megállapította a közjegyzői törvény egyik súlyos kodifikációs hibáját, nevezetesen, hogy a jogszabály nem hozott létre országos közjegyzői kamarát. Ennek pótlására alakult meg 1883-ban a közjegyzői egylet, amelynek célja az intézmény fejlesztése, az egységes joggyakorlat kialakítása, érdekképviselés ellátása, segítézés, valamint a közjegyzői intézményre vonatkozó jogirodalmi munkák támogatása. Így jelent meg a bevezetőben írt Érdujhelyi Menyhért monográfia, és 1895-től a közjegyzőség szakmai folyóirata, a végleges neve szerint a Kir. Közjegyzők Közlönye, amely tág teret adott a közjegyzői szakíróknak az intézmény megreformálására vonatkozó tanulmányaik közlésére. A XIX-XX. század fordulóján, amely egyúttal az intézmény fennállásának 25. évfordulója is volt, a közjegyzők új együttműködési formát találtak: a közjegyzői kongresszusokat. A kongresszusok és a közjegyzői mozgalmak új vezetője Charmant Oszkár volt. A közjegyzői kongresszusok közvetlen céljukat, az intézményi

reformot, valamint az ügyvédek és a községi jegyzők elleni harcban álláspontjuk érvényesítését nem érték el, ugyanakkor a szerző álláspontja szerint egységes fellépésük segített abban, hogy az intézményre hátrányos szabályozás nem született.

A két világháború közötti korszak közjegyzői történetét determinálta a magyar politikai helyzet. A kor közjegyzői történetének vezető alakjai, Fekete László és Holitscher Szigfrid tudományos munkájukkal a fennálló állapotokat tudták csak konzerválni. A hagyatéki eljárás kisebb módosításán kívül az ügyvédekkel szemben a szakmai rendtartás átfogó módosítását nem sikerült elérni. 1945 után a megváltozott politikai helyzetben már nem volt lehetőségük az intézmény megőrzésére sem.

A szerző értekezésében öt aspektusból vizsgálta meg a közjegyzőség eszmetörténetét. A közjegyzői hatáskörök szempontjából meghatározó hagyatéki (örökösödési) eljárás első magyar szabályozása az 1868. évi LIV. törvénycikk az ipso iure öröklés elvét valósította meg, és a hagyatéki eljárás lefolytatását a bíróságok hatáskörébe utalta. A közjegyzők a hagyatéki eljárás részbeni lefolytatását 1895-ig bírósági megbízás keretében, ettől kezdve az 1894. évi XVI. tc. révén megvalósított osztott hatáskör alapján gyakorolták. A hagyatéki eljárást csak az 1952-ben kihirdetett első szocialista szabályozás vette közjegyzői hatáskörbe. E körben a szerző célja annak kimutatása volt, hogy a hagyatéki eljárás lefolytatásának részben, majd később teljesen közjegyzői hatáskörbe történt utalása biztosította a közjegyzői intézmény túlélését és fejlődését.

A nemzetiségi nyelvhasználat kérdései a közjegyzői eljárásokban tárgykör szorosan kapcsolódik a dualizmus korának nemzetiségi politikájához és jogalkotásához. E körben a szerző fontos megállapítása az, hogy a közjegyzők ugyan

rendelkeztek a nemzetiségi nyelven történő okiratkészítéshez szükséges nyelvi jogosítvánnyal, azonban a jogszabályalkotói szándék megvalósítását, a nemzetiségi nyelvhasználatot, a közjegyzői díjszabás nemzetiségi nyelvekre vonatkozó magasabb díjtételei akadályozták meg.

A közjegyzőség viszonya az ügyvédséggel jól tükrözte a két jogi hivatásrend speciális helyzetét. Az ügyvédi hivatásrend a kar problémáit részben az ügyvéd-közjegyzőség intézményének bevezetésével kívánta megoldani. A szerző kutatásai szerint a közjegyzői kar ezt a veszélyt önmagában nem tudta elhárítani, ugyanakkor az igazságügyi kormányzat sem kívánta a status quot megváltoztatni, egy német eredetű intézményt a magyar jogrendbe átültetni. A községi jegyzők magánmunkálatai elleni egységes fellépés ugyanakkor összekapcsolta az ügyvédi és közjegyzői mozgalmakat. A községi jegyzők okiratkészítését a központi kormányzat támogatta, ami sértette a két jogi hivatásrend érdekeit. A feltárt források egyértelműen igazolták, hogy a vita szereplői tisztában voltak vele, hogy egy közigazgatási szerv okiratkészítő tevékenysége nem a jogbiztonság erősítésének eszköze, ugyanakkor politikai megfontolások alapján mégsem változtatták meg ezt az ügyfelekre nézve is káros gyakorlatot.

A közjegyzőség európai szimbólumainak kutatási módszere már elemzést nyert a tézisfüzetben. Itt egy dolgot kell még hangsúlyozni, hogy a szimbólumok kutatása elvezet az intézmény lényegi vonásainak feltárásához, az igazságszolgáltatásban a közhitelesség szerepének és helyének meghatározásához. A polgári kor tette intézményessé, hogy a közjegyző az állami felségjogból eredő közfeladatot ellátva az állami szimbólumok, nevezetesen az államcímer használatára jogosult. A közjegyzői kézjegy és a pecsét használata így

túlmutat az eredeti funkcióján, mivel birtokosa nemcsak a saját iratát jelöli és hitelesíti vele, hanem egyben az állami közhitelesség reprezentánsa.

A szerző a magyar állami közjegyzőség történetét kutatva, a szocialista igazságszolgáltatás működését elsők között feltárva, a jogtörténet egy fontos területére irányította a figyelmet. A szocialista országok által átvett szovjet típusú állami közjegyzői rendszereket eddig egy kivétellel még nem dolgozták fel. A volt NDK állami közjegyzői rendszerét Ostenburg, Daniel: *Das Notariat in der DDR. Aufgaben, Funktion Ausbildung, Herkunft, und Kontrolle der Notare*. Köln, 2004. című doktori értekezése elemezte. A német állami közjegyzői intézmény a szovjetjogi gyökereinél mutat hasonlóságokat a magyar állami közjegyzőséggel, ugyanakkor jelentős különbségek is voltak közöttük. Történelmi okokból, és a szocialista német állam külkereskedelmi forgalmának bonyolítása miatt fennmaradt az ügyvéd-közjegyző intézménye. A német állami közjegyzőség felszámolása a két német állam egyesülésével a Bundesnotargesetz területi hatályának kiterjesztésével történt meg.

A magyar közjegyzőség történetét ezért kiegészíti még egy olyan fejezet, amely a Szovjetunió és a népi demokratikus államok állami közjegyzői intézményeit elemzi és mutatja be. A könyv tárgykörében ez emeli kontextusba a magyar állami közjegyzőséget a szocialista országok hasonló típusú állami közjegyzőségeivel. A szocialista országok döntő többsége az állami közjegyzői intézmény szovjet mintájának recepciója mellett döntött. Közjegyzői intézmény csak Albániában és Jugoszláviában nem létezett. Ezen országokban a közjegyzők egyes feladatait a bíróságok látták el. A szovjet közjegyzőség – mint az állami közjegyzői intézmény őstípusa – 1922-től

létezett, alapvető szabályozását azonban 1926-ban kapta, amikor egy rendelet kimondta, hogy közjegyzői tevékenységet csak állami közjegyzői irodában lehet végezni. 1963-ban a közjegyzőség szervezete visszakerült a bíróságokhoz, azonban 1965-ben újból megszervezték a szovjet állami közjegyzői irodákat.

A szerző megállapítása szerint a magyar állami közjegyzőség a csehszlovák és a bolgár állami közjegyzőséggel mutat szoros rokonságot. Ezt az Igazságügyi Minisztérium Polgári jogi kodifikációs osztályának levéltárban megőrzött iratai is alátámasztották. Valamint ezt a körülményt valószínűsítette az időrendiség figyelembevétele is. A bolgár állami közjegyzői rendtartás 1948-ban, a csehszlovák 1951-ben, míg a magyar 1953-ban lépett hatályba. Mindegyik rendtartás közös jellemzője volt, hogy az állami közjegyzők a bírósági szervezet részeként dolgoztak, és a kinevezésükhöz jogi egyetemi végzettségre és jogi szakvizsga letételére volt szükség. A hatáskör meghatározásánál már látszottak a jogtörténeti gyökerek. Az I. Csehszlovák köztársaság és Magyarország polgári közjegyzői rendtartása egyaránt az 1871. évi osztrák közjegyzői rendtartás figyelembevételével készült el.

A szerző kutatási eredménye szerint a térség összes szocialista államában az állami közjegyzői intézmény másodlagos szerepet játszott, ami a jogirodalomban is tükröződött. A magyar jogirodalomban a hagyatéki eljárás kommentárjain, valamint az öröklési jog kézikönyvén kívül más közjegyzői tevékenységre vonatkozó jogirodalom nem létezett. Hiányoztak a közjegyzői rendtartások kommentárjai, valamint az egyes közjegyzői hatásköröket érintő cikkek, tanulmányok. Ezt a hiányt a közjegyzői reform beindulásakor az intézmény szerepét és

jövőjét elemző cikksorozat és vita törte meg, ez azonban már a tárgyalt korszak lezárásának tekinthető.

A szerző történeti-levéltári kutatásai igazolták, hogy a Gazdasági Főtanács határozata alapján 1948-ban megvizsgálták a közjegyzői intézmény megszüntetésének lehetőségét, azonban a szovjet minta kötelező követése és az állami költségvetést érintő gazdasági megfontolások miatt ezt a lehetőséget elvetették. 1949-ben a közjegyzői intézmény államosításával a polgári közjegyzőséget megszüntették.

A közjegyzők hatásköre a bírósági rendszerhez történő csatlakozással ugyanakkor a polgári korszakhoz viszonyítva bővült. Először valósult meg a magyar közjegyzőség történetében, hogy a jogszabályalkotó a teljes hagyatéki eljárás lefolytatását a közjegyzők hatáskörébe utalta. Ugyancsak ennek volt köszönhető, hogy több nemperes eljárást is a közjegyzők folytattak le. A végrehajtási eljárásban történt közjegyzői hatáskör biztosítása a szintén egy új, korábban nem gyakorolt lehetőséget jelentett. Ennek ellenére az állami közjegyzők által végzett munka legnagyobb hányadát a hagyatéki eljárások lefolytatása jelentette.

Az államosított közjegyzőség történetének megírása a polgári korszak történetével szembe állítva több nehézséggel, szembesítette a kutatót, ami a közjegyzőség korábbi korszakainak kutatásához képest változatos kutatási módszerek alkalmazásához vezetett. A Budapesti Állami Közjegyzők Irodájához képest nem volt másik tiszta közjegyzői profilú szervezet, így az iratok elszórtan, a bírósági iratok között voltak fellelhetők. A törvényszékeken és a járásbíróságokon található dokumentumok jórészt adminisztratív iratok, személyzeti anyagok voltak, amelyek az életrajzi, szakmai életút adatokat leszámítva, kevés támpontokat adtak a kutatáshoz. Az

Igazságügyi Minisztérium Bírósági Főosztályán belül működött a közjegyzői felügyelet, amelynek az iratanyaga adta a legtöbb hasznos adatot a történet megírásához. Az állami közjegyzők központilag nyilvántartott személyi iratait az Igazságügyi Minisztérium átadta az Országos Bírói Hivatal részére. Ugyanakkor a korszak átpolitizált és a kommunista ideológiával minden szinten befolyásolt légkörében nem lehetett figyelmen kívül hagyni a kommunista párt vezető-szerveinek iratait és az állambiztonsági szolgálatok iratanyagát. Csak e források feltárása adhatott hű képet a közelmúlt közjegyzői történetéről. A szerző kutatási koncepciója szerint a volt polgári közjegyzők története, meghurcolása, internálása és koncentrációs perekben a bíróság elé állítása szintén részét képezte a korszak közjegyzői történetének. Így az Állambiztonsági Szervek Történeti Levéltára iratanyagát, valamint a népbírósági perekre vonatkozóan a Magyar Nemzeti Levéltár területi levéltárának anyagait is figyelembe kellett venni.

A monográfia megírását megalapozó forrásanyag alapján szükséges volt az államosított közjegyzőség korszakokra bontott szűken értelmezett intézménytörténetét bővíteni kellett a történeti kontextus megteremtéséhez

- az eszmetörténeti analízissel,
- a közjegyzői rendtartások és a legfontosabb hatáskört képező hagyatéki eljárások kodifikációs történetével,
- a szocialista országok állami közjegyzőségeinek bemutatásával.

Az intézménytörténet korszakolása a tárgyalt időszak politikatörténetéhez igazodik, mert a közjegyzőkre vonatkozó joganyag változása hűen követte a politikai eseményeket. A szocialista országok közjegyzői szabályozásának bemutatása

nem a jog összehasonlítás módszerével történt, mert a szovjet mintát átvevő szocialista jogrendszerek nem különböztek egymástól markánsan és kevés nemzeti sajátosságot tartalmaztak.

1956 elején az Igazságügyi Minisztérium úgy döntött, hogy a budapesti kerületi bíróságok mellett működő állami közjegyzők összevont irodában működnek tovább. Az összevonással 25 állami közjegyző került a Budapesti Állami Közjegyzők Irodája (BÁKI) állományába. Az iroda vezetésével Róna Pál közjegyzőt bízták meg, míg a vezető közjegyző helyettese Hegyháti István közjegyző lett. 1958-ban Szolcsánszky Vilmost áthelyezték főelőadónak a Fővárosi Bíróságról az Igazságügyi Minisztériumba, ahol a Bírósági Főosztály keretében a közjegyzői felügyelet ügyeit intézte.

A BÁKI-t létesítő jogszabály nem oldotta meg az egységes irodába szervezett budapesti állami közjegyzők helyzetét, mivel csak annyi történt, hogy kiemelt és relatív függetlenséggel ruházott fel egy, a bíraktól különböző szakmai csoportot. Sem pénzügyi, sem szervezeti különállásról nem volt szó. Ezért a Fővárosi Bíróság elnöke már 1957-ben arra kényszerült, hogy a hatályos szabályozás keretei között értelmezze, pontosítsa a vezető közjegyző feladatait. A közjegyzői munka szakmai segítésére 1966-ban Bányay Mihály és Szolcsánszky Vilmos szerkesztésében megjelent a Közjegyzői Iratmintatár. 1974-ben a nyugdíjba vonuló Rónai Pál helyére Szolcsánszky Vilmost nevezték ki vezető közjegyzőnek a BÁKI-ba. Helyettese Török Pál közjegyző lett.

1974-ben Pallósi Gizella volt állami közjegyzőt, ráckevei járásbíróként nevezték ki az Igazságügyi Minisztérium Bírósági Főosztályán a közjegyzői felügyelet vezetőjévé.

Az 1970-es évek közepét a nők számarányának fokozatos emelkedése jellemezte az igazságügyi, így a közjegyzői pályán is. Míg 1967-ben a közjegyzők 88%-a volt férfi és csak 12%-a nő, addig 1978-ra a helyzet gyökeresen megváltozott. Ekkor már a közjegyzői állások 68,6%-ában nők dolgoztak. 1980-ban Bókai Judit lett a BÁKI vezetőközjegyző-helyettese, 1987-ben pedig Kapási Olga és Székelyi Margit közjegyzőket nevezték ki a vezető közjegyző helyetteseivé.

Az igazságügyi kormányzat részéről a BÁKI létrehozása és működtetése az állami közjegyzők relatíve önálló, de másodlagos szerepét fenntartó intézkedés volt. Ugyanakkor a BÁKI az ország egyetlen közjegyzői szervezete volt, amely működésének korlátozott gazdasági és jogi körülményei között fenntartotta a színvonalas közjegyzői tevékenység iránti igényt.

A hatvanas évek elejétől fokozatosan emelkedett a lakosság életszínvonala, ami növelte a közjegyzők munkaterheit – az életszínvonal emelkedésének hatása a hagyatéki ügyek számának emelkedésében jelentkezett. Az okirati prémium 1974-es bevezetése csak szerény lehetőséget adott a közjegyzők anyagi helyzetének javítására. Az igazságügyet sújtó nehéz munkaerőpiaci helyzet miatt nem sikerült szabadulni attól a káros gyakorlattól, hogy jogi szakvizsga nélküli bírósági fogalmazókat nevezzenek ki közjegyzővé, ami a közjegyzők megítélését hosszú időre hátrányosan érintette. Ezzel együtt megmaradt a közjegyzői pálya átmeneti jellege, mivel sok közjegyzőt a szakvizsga letétele után a bíróhiány enyhítésére bírónak neveztek ki.

Egy 1978-ban készült minisztériumi jelentés felvetette a közjegyzői intézmény megszüntetését is, azzal, hogy a közjegyzői hatáskörbe utalt ügyeket a bírók lássák el. Az 1979. április 26-ai miniszteri értekezleten ezt a javaslatot elutasították,

és Markója Imre igazságügy-miniszter kijelentette, hogy tovább kell fejleszteni a közjegyzői intézményt.

Az 1980-as években a gazdaság átalakítása, valamint a magántulajdonban lévő személygépkocsik tömeges elterjedése következtében új feladatok jelentkeztek a közjegyzői munkában. Ilyen volt a szerződéses üzemeltetés, a „gebines forma” elterjedése. A vonatkozó jogszabályok szerint az üzletek szerződéses üzemeltetés céljából történő átadására vagy bérbeadására csak közjegyző jelenlétében megtartott versenytárgyaláson kerülhetett sor. Mivel a versenytárgyalás megtartásával összefüggő közjegyzői feladatok szabályozására nem módosították a közjegyzői rendtartást, a minisztérium elvi állásfoglalással rendezte a jogszabály hiányát.

1987. április 1-jén Bókai Judit közjegyzőt áthelyezték az Igazságügyi Minisztérium Bírósági Főosztályára, hogy megújítsa a közjegyzőkre vonatkozó szabályozást.

1988. május 29-én Kulcsár Kálmán egyetemi tanárt nevezték ki igazságügy-miniszternek, akinek miniszteri tevékenysége új lendületet adott a közjegyzői reform folyamatának. 1989 januárjában jelent meg a Magyar Jogban Bókai Judit *”Eretnek nézetek” a közjegyzői szervezet korszerűsítéséről* című cikke.

A minisztérium első intézkedésként a megyei vezető közjegyző intézményének bevezetését szorgalmazta. A vezető közjegyzők első országos értekezletét 1989. június 20-ára hívták össze, ahol a közjegyzőség helyzetének javítása érdekében bevezették a kezdő közjegyzők támogatására az instruktori rendszert, a rendszeres ellenőrzést és a létszám stabilizálását.

A közjegyzői reform első koncepciója a közjegyzőség relatív (bírósági szervezeten belüli) önállóságának megteremtésére, a korlátozott önkormányzat kiépítésére, valamint az

ügyforgalomtól függő jövedelem megteremtésére irányult. Az elképzelés szerint minden megyei bíróságon megalakultak volna a közjegyzői kollokviumok, melyek a megyei vezető közjegyzők munkájának segítésére lettek volna hivatottak. A megyei szervezetek által megyénként választott egy-egy közjegyző alkotta volna a Közjegyzők Országos Tanácsát, a tagjai sorából választott elnökkel és egy három tagból álló vezetőséggel. A tanács fő feladata lett volna a közjegyzői kar országos képviselete.

1989. november 16–18. között az Osztrák Közjegyzői Kamara Keszthelyen rendezte meg az I. Közép-európai Közjegyzői Kollokviumot. A kollokviumon Bókai Judit előadást tartott a magyar közjegyzőségről.

1989. november 20-án Kulcsár Kálmán miniszter megbízást adott Bókai Juditnak a szervezeten és anyagilag független közjegyzőség létrehozására irányuló koncepció kidolgozására. 1990. január 13-án, Budapesten a közjegyzői reform elősegítésére megalakult a Magyar Közjegyzők Egyesülete. Az alakuló ülésen Szolcsánszky Vilmost, a Budapesti Állami Közjegyzők Irodája vezető közjegyzőjét az egyesület elnökévé választották.

1990. május 4–6. között a Magyar Jogász Egylet a Siófoki Jogásznapi keretében foglalkozott a közjegyzői reform kérdésével. 1990 szeptemberében megjelent a „Nemzeti Megújulás Programja, a Köztársaság első három éve” címmel az Antall-kormány programja, amely a jogállam kiépítését taglaló fejezetében hirdette meg a közjegyzői reformot. 1990 szeptemberében Szolcsánszky Vilmos, a Magyar Közjegyzők Egyesületének elnöke megbeszélést folytatott a közjegyzői törvény kodifikációjáról Balsai István igazságügy-miniszterrel.

1990. november 29-én Bókai Judit és Vida István minisztériumi osztályvezetők elkészítették a közjegyzői törvény első tervezetét, majd 1991.szeptember 10-én az Országgyűlés egyhangúan elfogadta a közjegyzőkről szóló törvényt. 1991. november 26-án kihirdették az igazságügy-miniszter rendeleteit a közjegyzői állások számáról és a közjegyzők székhelyéről, valamint a közjegyzői díjszabásról. 1991 decemberében az igazságügy-miniszter aláírta a szabadfoglalkozású közjegyzők kinevezéseit.

A szovjet jog tételes átvétele különösen az 1950-as években, a Rákosi korszakban volt jellemző. Az „élenjáró szovjet jogtudomány” eredményeinek átvétele azzal a hatással járt, hogy a magyar jog fejlődése visszaesett egy száz évvel azelőtti jog szintjére. Az 1949-ben hatályba lépett „A dolgozó nép alkotmánya” a Szovjetunió 1936-ban hatályba lépett sztálini alkotmányának fordítása és adaptálása a körülményekhez. Ugyanígy 1956-ig a legtöbb magyar jogszabály a vonatkozó szovjet jogi norma sima fordításának volt tekinthető. A burzsoá eredetű magánjog, és a római jog alapelveinek elvetésével, a szocialista polgári jog koncepciójának kialakítása azt jelentette, hogy a „béketábor” országai feladták a saját nemzeti jogi hagyományait, és a tradicionális joguk helyébe a szovjet jog lépett. A kádári konszolidáció időszakában már történtek kísérletek a nemzeti hagyományok, valamint a nyugat-európai polgári demokráciák joga egyes elemeinek beépítésére. Különösen megfigyelhető ez a jelenség a Polgári Törvénykönyv 1977. évi novellájának megalkotásakor.

Az értekezés ezen részének intézménytörténeti jellegű feldolgozása miatt nem követhetők pontosan a korszak politikai eseményei, hiszen nem is ez volt a szerző célja. Ugyanakkor az eszmetörténeti rész közé tartozó, a magyar civilisztika

szocialista átalakítása című fejezet nem szorítkozott csak az állami közjegyzői intézmény bemutatására, hanem a többi igazságügyi hivatásrend, a jogtudomány művelői, az igazságügyi szakmai szervezetek és események, valamint a jogtudomány korabeli vitái és aktuális kérdései is helyet kaptak. Így alakult ki az a háttér, amelyből e szakma tevékenysége megítélhető volt.

A közjegyzői hivatásrend államosítását követően a közjegyzők hatáskörére és tevékenységére irányadó közjegyzői rendtartást, valamint a hagyatéki eljárás szabályozásáról szóló új jogszabályokat kellett elsősorban megalkotni. Az első szocialista közjegyzői rendtartás kodifikációjánál kiemelt figyelemmel voltak a szovjet állami közjegyzőség szabályozására. A rendtartás 1953. január 1-jén lépett hatályba. Az első szocialista közjegyzői szabályozás a közjegyzők hatáskörébe utalta az előzetes bizonyítási eljárás lefolytatását, az elveszett okiratok és értékpapírok semmissé nyilvánítása iránti eljárását, a bérleti szerződés megszüntetésére irányuló felmondást, a bérlemény átadására vonatkozó felhívás közlését és erre vonatkozóan a végrehajtás elrendelését. Az állami közjegyző rendelte el a végrehajtást más közokirat, valamint az állami vállalat javára kiállított végrehajtható kötelezvény vagy egyéb nyilatkozat alapján. A végrendeletek felvételénél az volt a legnagyobb változás, hogy a szocialista rendtartás szerint a végrendeletek készítéséhez nem volt szükség tanúk alkalmazására.

Az első szocialista közjegyzői rendtartás bővítette a közjegyzői hatásköröket, ami elsősorban annak a helyzetnek volt az eredménye, hogy a bírósági rendszerbe integrált közjegyzők több, korábban bírósági hatáskörbe tartozó nemperes eljárás ügyintézését vették át. Ugyanakkor a jogszabály elfedte, hogy a közjegyzői rendszer átalakulása miatt a közjegyzők szinte csak a

hagyatéki eljárás lefolytatását tekintették feladatuknak. A közjegyzői okiratok, ténytanúsítások és a hitelesítések ügyszáma a polgári kor ügyszámainak töredékére esett vissza, ami csak részben magyarázható az államosításokkal, illetve az állampolgárok tulajdonában tartható személyi javak megváltozott szerkezetével.

A második szocialista közjegyzői rendtartás kiadását a Magyar Népköztársaság bírói szervezetéről szóló 1954. évi II. törvény hatályba léptetése készítette elő. A bírósági szervezeti törvény megfogalmazott néhány alapelvet a közjegyzők működésére vonatkozóan. Kimondta, hogy a közjegyzők a járásbíróóságok mellett működnek és eljárnak a hatáskörükbe tartozó ügyekben, valamint, hogy a közjegyző nemperes eljárásban hozott határozata a bírósági ítélettel azonos hatályú. Megerősítette azt az elvet, hogy a közjegyzői okirat alapján végrehajtásnak van helye. A törvény a közjegyzők kinevezését és működésük ellenőrzését a miniszter hatáskörébe utalta. Az 50/1954. számú miniszteri utasítással kiadott második szocialista közjegyzői rendtartás módosította a közjegyzői kinevezés feltételeit, azzal, hogy a közjegyzőnek a kinevezéshez jogi képesítéssel kellett csak rendelkeznie, ami az akadémiát végzetek előtt nyitotta meg a közjegyzői pályát. A második szocialista közjegyzői rendtartás érintetlenül hagyta a közjegyzők hatáskörét. A közjegyzők felügyeleti hatósága, a minisztérium a közjegyzői okiratok készítésénél prémiumfizetést vezetett be, azzal a céllal, hogy növelje a közjegyzői okiratok számát. Az okirati prémiumok csekély összege azonban nem érte el a kívánt hatást, a közjegyzői okiratok számának emelkedését, ezért diszfunkcionális intézkedésnek volt tekinthető.

A harmadik szocialista közjegyzői rendtartás már nagymértékben eltért a szovjet mintától, és figyelembe vette a

magyar sajátosságokat. Hiányossága volt azonban, hogy az államosított közjegyzőség keretein belül kívánta konzerválni a közjegyzőség helyzetét, miközben a szocialista gazdasági rendszerben egyre inkább utat törtek a másodlagos gazdasági rendszer elemei (háztáji gazdaságok, vállalati gazdasági munkaközösségek, szerződéses üzemeltetés). Nem tudta továbbá feloldani a közjegyzők szerepének másodlagosságát az igazságszolgáltatás rendszerében.

Az 1945 utáni igazságügyi kormányzat egyik fő jogpolitikai törekvése az öröklési jog korszerűsítése, egységesítése volt. E törekvés szellemében szüntették meg a volt rendi megkülönböztetésből eredő egyes házassági és vagyoni jogi szabályokat. A közjegyzők 1945 után szorgalmazták a legfontosabb közjegyzői hatáskört képező hagyatéki eljárás módosítását, korszerűsítését is. A közjegyzői kamarák elkészítették az örökösödési eljárásról szóló törvény tervezetét. Az eljárásban erősíteni kívánták a közjegyző szerepét, azzal, hogy a közjegyző a korábbiakhoz képest szélesebb körű bizonyítási eljárást vehetett volna fel, illetve a végrendeletet minden esetben a közjegyző hirdette volna ki. Legfontosabb törekvésük azonban az volt, hogy kerüljön megszüntetésre a közjegyző és a bíróság közötti osztott hatáskör a hagyatéki eljárásban. Végül a polgári eljárásról szóló jogi normák kodifikációja adott lehetőséget arra, hogy 1952-ben elkészüljön a hagyatéki eljárás első szocialista szabályozása. Ez volt az első jogszabály, amely a hagyatéki eljárás lefolytatását kizárólag közjegyzői hatáskörbe utalta. Ugyanakkor a hagyatéki vagyon leltározását a közjegyző kötelezettségévé tette.

A 38/1954. (IK 15.) IM utasítással szabályozott második szocialista hagyatéki eljárás meghagyta ugyan a hagyatékok közjegyző általi leltározásának elvét, ugyanakkor főszabállyá

tette, hogy a leltárt a közjegyző hivatali helyiségében kell felvenni. A mezőgazdasági ingatlanok átadása azonban továbbra is problémát okozott, ezért eljárást egyszerűsítő szabályként kimondták, hogy az örökös azon nyilatkozata, melyben kijelentette, hogy sem a saját maga, sem pedig a közös háztartásban élő családtagok tulajdonában vagy bármilyen címen használatában lévő mezőgazdasági ingatlanok területe nem haladja meg a 20 katasztrális holdat, pótolja az erre vonatkozó igazolás beszerzését.

A hagyatéki eljárás harmadik szocialista szabályozása már eltért a szovjet mintától, ami abban is megmutatkozott, hogy a hagyatéki leltár felvételét visszahelyezte a tanácsi szervek hatáskörébe. Az általános szabály szerint minden hagyatéki ingatlant leltározni kellett, míg az ingóságokat csak a jogszabály által felsorolt esetekben. A mezőgazdasági termelőszövetkezetek és az állami gazdaságok használatában lévő földek hagyatéki eljárására speciális szabályok vonatkoztak. A közjegyző az ilyen földeket tartalmazó hagyatékokat tárgyalás nélkül adta át. A jogszabály 1975. évi módosítása tovább növelte a közjegyzők feladatkörét. Bevezette az officialitás elvét a hagyatéki leltározásnál, vagyis a közjegyző és a gyámhatóság egyaránt kérhette a leltár felvételét a leltárelőadótól. A hagyatéki eljárás harmadik szocialista szabályozása nem tudta kezelni a mezőgazdasági földek hatékony és gazdaságos átadását, illetve a nagy értékű tartós fogyasztási cikkek, mint ingóságok eljárási és illetékjogi kérdéseit.

Összegezve megállapítható, hogy az állami közjegyzőség pozitív történelmi öröksége egyrészt a közjegyzői intézmény megőrzésére szorítkozott, másrészt abban, hogy az igazságügyi kormányzat ebben a korszakban a bíróságok tehermentesítése céljából bővítette a közjegyzői hatásköröket. A negatív

történelmi öröksége pedig az intézményre a mai napig kisugárzó, a szakma művelőire káros, megalapozott információk nélküli általánosító, negatív megítélés.

A szerző záró megállapítása szerint az államosított, alkalmazotti munkát végző közjegyzőség az intézmény fejlődésének zsákutcája volt, amely bebizonyította, hogy e hivatás csak a szabadfoglalkozású, kamarai önkormányzaton alapuló intézmény keretein belül gyakorolható csak hasznosan és eredményesen a társadalom javára.

5. A közjegyzői hivatásrend történetének helye és szerepe a magyar jogtörténet egyetemi tantárgy oktatásában, valamint a szakmai továbbképzésben

A melléktantárgy oktatásának célja a kurzusra jelentkező hallgatók tudásanyagának kiszélesítése, a magyar jogtörténet igazságügyi hivatásrendekre vonatkozó területének tudományos elemzése. A magyar közhitelesség intézményeinek összehasonlító és elemző bemutatása. Kiemelten a polgári közjegyzőség intézményének jogtörténeti ismertetése.

A kurzus megtartásának eddigi eredményei:

Károli Gáspár Református Tudományegyetem Állam – és Jogtudományi Kar. A közjegyzőség története című melléktantárgy oktatása a 2022/2023. tanévtől, eddig 2 félév.

Pázmány Péter Katolikus Tudományegyetem Jog – és Államtudományi Kar

A közjegyzőség története című melléktantárgy oktatása a 2016/2017. tanévtől, eddig 8 félév.

A melléktantárgy tematikája:

- A közhitelesség és a jogi írásbeliség fogalmai. A közjegyzői intézmény európai gyökerei.

- A magyar közhitelesség középkori intézményei: királyi kancellária, egyházi és világi kancelláriák, hiteles személyek, pristaldusok, középkori pápai közjegyzők.
- A hiteles helyek szabályozása a középkorban és az újkorban. A formuláskönyvek és a hiteleshelyi oklevél. Az oklevél hamisítások. A legfontosabb középkori hiteleshelyek története.
- A vármegyei és városi közhitelesség a középkorban és az újkorban. A közhitelesség erdélyi intézményei (gyulafehérvári káptalan, kolozsmonostori konvent, levélvizsgálók, osztóbíró).
- Az osztrák császári királyi közjegyzőség Magyarországon. A királyi közjegyzőkről szóló törvény és a törvény novellája.
- A polgári közjegyzőség története a II. világháborúig.
- Az ügyvéd-közjegyzőség elmélete és vitái a két jogi hivatásrend között; a községi jegyzők magánmunkálatai elleni ügyvédi és közjegyzői mozgalmak.
- A nemzetiségi nyelvhasználat kérdései a polgári kor közjegyzői eljárásaiban.
- A magyar civilisztika szocialista átalakítása. A közjegyzői intézmény szabályozása a szocialista jogrendszerekben.
- Az államosított közjegyzői intézmény bevezetése és működése (1950-1991).
- Az állami közjegyzőség átalakítása a rendszerváltás alatt (1989-1991).
- A közjegyzői rendtartások története és a hagyatéki eljárás szabályozása a szocialista társadalmi rendszerben.

Kötelező szakirodalom: Rokolya Gábor: *A magyar közjegyzőség története*. Budapest, 2024. Patrocinium Kiadó.

Egyéb, oktatott szakmai tanfolyam:

A közjegyző fogalma, története, a közjegyzői etika. A közjegyzőség alapfogalmai és a közjegyzőség szerkezete.

Magyar Országos Közjegyzői Kamara szaktanfolyama. Alkalmanként 12 óra (két napos).

2004-2021 között évenként ismétlődő, évi egy-két tanfolyammal.

6. A kutatási témával összefüggő, egyéb tudományos, valamint szakmai tevékenység összefoglalása

a) Hazai tudományos és szakmai konferenciákon megtartott előadások

Közjegyzői lapkiadás a múltban és a jelenben. MOKK 2022. február 23.

Historical and comparative examination of legal professions in jurisdiction and administration című konferencián The reform of notary -One step of the democratic state's development

Szeged, MTA Szegedi bizottsága 2018. június 14.

Egy jogi hivatásrend újjászületése és annak eredményei.

29. Közép-európai Közjegyzői Kollokvium, Budapest, 2017. november 17.

Állami közjegyzők a Kádár korszakban (1957-1988).

Szeged, MTA Szegedi bizottsága 2017. október 6.

b) Állam- és jogtudományi kutatóműhelyekben történt részvétel

Széchenyi István Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kara A jog és az igazságszolgáltatás megformált terei- a jogi kultúra látható kontextusa projekt kutatóműhely kutatója. 2019-2020

Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara
Hivatásrendek történetének vizsgálata az igazságszolgáltatásban
és a közigazgatásban (KŐFOP-2.1.2-VEKOP-15-2016-0001
Szám) államtudományi kutatóműhely kutatója. 2017-2018.

c) Könyvkiadás

2004-től a Magyar Országos Közjegyzői Kamara, majd 2014-től a Közjegyzői Akadémia Kiadó Studia Notarialia című könyvsorozatának felelős szerkesztője. A közjegyzői könyvkiadás keretében eddig 55 könyvet adott ki a sorozatszerkesztésében.

d) Folyóirat szerkesztés

Közjegyzők Közlönye című B akadémiai kategóriába sorolt jogi tudományos folyóirat főszerkesztője 2007-

e) Tudományos és társadalmi szervezetben betöltött tagságok, tisztségek:

Magyar Történelmi Társulat tagja 2015-

Gróf Mikó Imre Alapítvány kuratóriumi tagja 2013-

Az alapítvány az erdélyi tudományos élet, kiemelten az Erdélyi Múzeum Egyesület (EME) támogatására jött létre.

Magyar Tudományos Akadémia köztestületi tagja

2012-

Magyar Közjegyzők Egyesülete alapító tagja 2010-

f) Doktori eljáráshoz kapcsolódó tevékenység

Dr. Molnár Tamás „Alapelvek a közjegyzői nemperes eljárásokban” című doktori disszertációjának nyilvános vitájában bírálóbizottsági tag. (Debreceni Tudományegyetem Marton Géza Állam -és Jogtudományi Doktori Iskola 2019.)

Németh Szilvia történész doktorandusz doktori eljárásban tett komplex vizsgájának (A dualizmus rendszerének kiépülése fő tantárgy, A királyi közjegyzőség létrejötte melléktantárgy) vizsgabizottsági tagsága.

(ELTE Bölcsészettudományi Kar Új és Jelenkori Magyar Történeti Tanszék 2019. július 4.)

7. A tézisekhez kapcsolódó, a doktori védést követően (2012) megjelent publikációk

a) Könyvek, monográfiák

Egy szerzős magyar nyelvű könyvek

A magyar közjegyzőség története Budapest, 2024., Patrocinium Kiadó

Az államosított közjegyzőség története.

illusztrált, bővített 2. kiadás. Budapest, 2019.,

Közjegyzői Akadémia Kiadó

1. kiadás Szeged, 2019. Iurisperitus Kiadó

A közjegyzői intézmény fejlődése a polgári korban.

2., javított kiadás. Budapest, 2018. Közjegyzői Akadémia Kiadó

1. kiadás Jogtörténeti értekezések Budapest, 2013. Gondolat Kiadó

A Délvidék magyar közjegyzői. Budapest, 2017. Közjegyzői Akadémia Kiadó

A rendszerváltás közjegyzői. Budapest, 2017. Közjegyzői Akadémia Kiadó

Fekete László, a tudós közjegyző. Magyar Országos Közjegyzői Kamara Budapest, 2013.

Idegen nyelvű könyvek

Hungarian notaries under communism. Budapest, 2021.,
Közjegyzői Akadémia Kiadó

Társszerzős könyvek

Bartók Ibolya-: Magyar Közjegyzői Archontológia 1855-2015.
Budapest, 2016.

Csillag Attila-: A Pécsi Közjegyzői Kamara története 1875-
1949. Budapest, 2015.

b) Könyvrészletek, önállóan kiadott tanulmányok

Gidófalvy István, a közjót szolgáló erdélyi szövetkezetek
alapítója. In: Veress Emőd (szerkesztette): Erdélyi jogászok.
Jogász-portrék III. Kolozsvár, 2023.

A polgári kor félegyházi közjegyzői. In: Fábíán Gyula-Nagy
Janka Teodóra (szerkesztette): Sicut aequum est homini-iustum,
aequum, bona fide- Emlékkötet Nánási László tiszteletére.
Kolozsvár, 2022. Forum Iuris

Elekes Domokos: „Megtartott minket magyarnak a templom és
az iskola” In: Veress Emőd (szerkesztette): Erdélyi jogászok.
Jogász-portrék II. Kolozsvár, 2022. Forum Iuris

A közjegyzői intézményre vonatkozó szakirodalom a polgári
korban. In: 70 Studia in honorem István Stipta. Budapest, 2022,
Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi
Kar

Ökröss Bálint (1829-1889), a Magyar Tudományos Akadémia
levelező tagja. Hamza Gábor (szerkesztette): Portrék a Magyar

Tudományos Akadémia tagjairól I. Budapest, 2021. Akadémiai Kiadó

A közjegyzői hivatás szimbólumai a polgári korban. In: Takács Péter (szerkesztette): A jog megjelenítése, épített környezete és szimbólumai. Budapest, 2020. Gondolat Kiadó

Bésán Mihály: Magyar tisztviselő és román hazafi. In: Veress Emőd (szerkesztette): Erdélyi jogászok. Jogász-portrék I. Kolozsvár, 2020. Forum Iuris

Gidófalvy István a székely szövetkezeti mozgalom élén. In: Dr. Gidófalvy István (1859-1921) a szövetkezet alapító. Budapest, 2018. Közjegyzői Akadémia Kiadó

A közjegyzői lapkiadás vázlat. In: Studia in honorem István Stipta. Budapest, 2017. Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar

Néhány adalék a közokirathamisítás definiálásához. In: Bán Tamásné Tóth Dóra – Rokolya Gábor (szerkesztette): Ünnepi tanulmányok a közjegyzőség jubileumára., Budapest, 2017., Közjegyzői Akadémia Kiadó

Szentkirályszabadjai dr. Baditz Lajos (1849–1932) pályarajza. Budapest, 2016., Közjegyzői Akadémia Kiadó

Egy alsólendvai polgár: Dr. Laubhaimer Oszkár életrajza és pályafutása. Dolnjelendavski meščan: Življenjska in poklicna pot dr. Oszkárja Laubhaimerja (1852–1918). Budapest, 2015., Közjegyzői Akadémia Kiadó

c) Könyvszerkesztés

Közjegyzőportrék. Budapest, 2022., e-könyv, Közjegyzői Akadémia Kiadó

A magyar közjegyzőség hivatali névtára (1992-2020).

Budapest, 2022., e-könyv Közjegyzői Akadémia Kiadó

Magyary Géza- Nizsalovszky Endre: Magyar polgári perjog.
Budapest, 2021., Közjegyzői Akadémia Kiadó

Hungarian notaries under communism. Budapest, 2021.
Közjegyzői Akadémia Kiadó

Fazekas István- Sarusi- Kiss Béla-Toma Katalin- Ujváry Gábor
(szerkesztette: Rokolya Gábor): Történelmünk aláírásokon.
Budapest, 2021. Közjegyzői Akadémia Kiadó

István Fazekas- Béla Sarusi-Kiss-Katalin Toma-Gábor Ujváry:
Hungarian history in manuscripts. Budapest, 2021., Közjegyzői
Akadémia Kiadó

Molnár Tamás: Alapelvek a közjegyzői nemperes eljárásokban.
Budapest, 2019., Közjegyzői Akadémia Kiadó

Rokolya Gábor: Az államosított közjegyzőség története.
Illusztrált, bővített, 2. kiadás, Budapest, 2019., Közjegyzői
Akadémia Kiadó

Nizsalovszky Endre: Magyar családi jog. Reprint kiadás,
Budapest, 2019., Közjegyzői Akadémia Kiadó

Dósa Elek: Erdélyhoni jogtudomány 1-3. kötet. Budapest,
2019., Közjegyzői Akadémia Kiadó

Hitelesítés. Közjegyző költők antológiája. Szerkesztette:
Rokolya Gábor, Budapest, 2019., Közjegyzői Akadémia Kiadó

Rokolya Gábor: Dr. Gidófalvy István (1859–1921) a
szövetkezet alapító. Budapest, 2018., Közjegyzői Akadémia
Kiadó

Tonk Sándor: A középkori közjegyzőség Erdélyben – Instituția notarilor publici medievale în Transilvania. Budapest, 2018., Közjegyzői Akadémia Kiadó

Dr. Demkó-Belánszky Pál: Napló 1911–1937., Budapest, 2018., Közjegyzői Akadémia Kiadó

Rokolya Gábor: A közjegyzői intézmény fejlődése a polgári korban. Második, javított kiadás, Budapest, 2018., Közjegyzői Akadémia Kiadó

Harminc év Harminc kollokviumi történet. Szerkesztette: Rokolya Gábor, Budapest, 2018., Közjegyzői Akadémia Kiadó

Ünnepi tanulmányok a közjegyzőség jubileumára. Szerkesztette: Bán Tamásné Tóth Dóra – Rokolya Gábor, Budapest, 2017., Közjegyzői Akadémia Kiadó

Dr. Grosschmid Géza (1872–1934) emlékezete. Budapest, 2017., Közjegyzői Akadémia Kiadó

Rokolya Gábor: A Délvidék magyar közjegyzői. Budapest, 2017., Közjegyzői Akadémia Kiadó

Rokolya Gábor: A rendszerváltás közjegyzői. Budapest, 2017., 246 p.

Dr. Sebestyén Mátyás: Ahogy én láttam... Budapest, 2016., Közjegyzői Akadémia Kiadó

Rokolya Gábor – Bartók Ibolya: Magyar közjegyzői archontológia 1858–2015. Budapest, 2016., Közjegyzői Akadémia Kiadó

Csillag Attila – Rokolya Gábor: A Pécsi Közjegyzői Kamara története (1875–1949). Budapest, 2015., Közjegyzői Akadémia Kiadó

Molnár Judit: A magyar fizetési meghagyásos eljárás az európai megoldások tükrében. Budapest, 2014., Közjegyzői Akadémia Kiadó

Közjegyzői kollokviumok 25 éves jubileumi képeskönyve. Budapest, 2014., Közjegyzői Akadémia Kiadó

d) Folyóirat cikkek magyar nyelven

Közjegyzői lapkiadás a múltban és a jelenben. In: Közjegyzők Közlönye 2022. 2. szám

„Megtartott minket magyarnak a templom és az iskola” Derzsi Elekes Domokos székelykeresztúri ügyvéd pályarajza. In: Keresztény Magvető 2022. 2. szám

Program és cselekvés dr. Charmant Oszkár életművében. In: Jogtörténeti Szemle 2018. 3-4. szám

Az állami közjegyzői intézmény kiépítése és működése (1950-1956). In: Acta Universitatis Szegediensis. FORVM Acta Juridica et Politica VIII. évfolyam 2. szám, Szeged. 2018.

A közjegyzői intézmény átalakulása a rendszerváltáskor. In: Acta Universitatis Szegediensis. FORVM Acta Juridica et Politica VIII. évfolyam 1. szám, Szeged. 2018.

Egy jogi hivatásrend újjászületése és annak eredményei. In: Közjegyzők Közlönye 2017. 6. szám

A kádári konszolidáció közjegyzősége (1962-1988) Pro Publico Bono-Magyar Közigazgatás 2017. 4. szám

Leszámolás a polgári közjegyzőkkel (1945-1956). In: Acta Universitatis Szegediensis. FORVM Acta Juridica et Politica VII. évfolyam 1. szám, Szeged. 2017.

A nemzeti kisebbségek nyelvhasználata a polgári kor közjegyzői eljárásaiban. In: Jogtörténeti Szemle 2016. 4. szám

Királyi közjegyzőség a két világháború között és a II. világháború idején (1927-1945). In: Magyar Jog 2012. 10. szám

Az állami közjegyzői intézmény kiépítése és működése. In: Jogtörténeti Szemle 2012. 4. szám

e) Folyóiratcikkek idegen nyelven

Les institutions et les symboles de l'authenticité médiévale hongroise. Revue Internationale d'Histoire du Notariat. Le Gnomon no. 215. Avril-Juin 2023. (francia nyelven)

Les notaires hongrois sous le régime communiste. Revue Internationale d'Histoire du Notariat. Le Gnomon no. 212. Juillet-Septembre 2022. (francia nyelven)

Funcționar maghiar și patriot român. Portretul profesional al lui Mihail Bejan, notar din Lugoj. In: Buletinul Notarilor Publici Partea I-II. 2020, 4.-5-6. szám (román nyelven)

Lawyers, civil law notaries vs. Municipal scriveners. A particularity of hungarian legal history: the private activities of scriveners. In: Journal of European History of Law Vol. 9/2018. No. 2. (angol nyelven)

La figure emblématique du notariat civil hongrois: Me Oszkár Charmant. Revue Internationale d'Histoire du Notariat. Le Gnomon no.194. Janvier-Mars 2018. (francia nyelven)

Jubilej madžarskega notariata (1992-2017). In: Notarski vestnik 10, oktobra 2017. (szlovén nyelven)

f) Elektronikus (interneten található) tanulmányok (IJOTEN+MTA honlap)

Emlékezés Ökröss Bálintra (1829-1889) a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjára= Remembring Bálint Ökröss (1829-1889), corresponding member of the Hungarian Academy of Sciences MTA IX, Osztály Jubileumi megemlékezések.

Közjegyzőség. Internetes Jogtudományi Enciklopédia 2017.

g) Egyetemi tankönyv

A magyar közjegyzőség története. Budapest, 2024. Patrocinium Kiadó

h) Ismeretterjesztő cikkek

Harminc év. Harminc kollokviumi történet. Budapest, 2018. Közjegyzői Akadémia Kiadó.

Egy közjegyző Szatmárból. Notarius Hungaricus 2018. 2-3. szám

A rozsnyói közjegyzőhelyettes halála. Notarius Hungaricus 2018. 2-3. szám

A rendszerváltás utáni közjegyzőség 25 éves jubileuma Notarius Hungaricus 2018. 1. szám

Repatriálás Erdélyből Notarius Hungaricus 2018. 1. szám

Felavattuk a közhitelesség emlékművét Ópusztaszeren.

Notarius Hungaricus 2017. 4. szám

Márai apja. Notarius Hungaricus 2017. 4. szám

Jelich Mihály közjegyző, avagy Mišo Jelić horvát költő szomorú élete. Notarius Hungaricus 2017. 3. szám

Emlékezzünk Tóth Katira. Tóth Erzsébet Katalin (1951-2017) Notarius Hungaricus 2017.2. szám

Egy különleges közjegyzői ténytanúsítás. Notarius Hungaricus 2017. 2. szám

Megújult Charmant Oszkár sírja. Notarius Hungaricus 2017. 1. szám

Azok a szép Koczkár lányok. Notarius Hungaricus 2017. 1. szám

A mi apánk: Dr. Schmidt Konrád. Notarius Hungaricus 2016. 6. szám

Az első magyar közjegyzőnők. Notarius Hungaricus 2016. 5. szám

Örley György „összeesküvés” pere. Notarius Hungaricus 2016. 4. szám

Közjegyzői mellszobrok. Notarius Hungaricus 2016. 4. szám

Notarius Hungaricus 2016.4. szám

A tékozló Kemény báró gyámja. Notarius Hungaricus 2016. 3. szám

Egy sajtóper Temesváron. Notarius Hungaricus 2016. 2. szám

A rendíthetetlen közjegyzői címertábla. Notarius Hungaricus 2016. 1. szám

Vadászélmények a Tátrában. Notarius Hungaricus 2015. 4. szám

Kisóczy és gánóczy Gánóczy Flóris 1825-1913. Az alföldi betyárvilág közjegyzői felszámolói 3. Notarius Hungaricus 2015. 3. szám

Balaton dr. Kormos Béla 1838-1901. Az alföldi betyárvilág közjegyzői felszámolói 2. Notarius Hungaricus 2015. 2. szám

Laucsik Máté 1829-1903. Az alföldi betyárvilág közjegyzői felszámolói 1. Notarius Hungaricus 2015. 1. szám

Templomot építő Lipcseyek. Notarius Hungaricus 2014. 6. szám
„Magyarságomhoz hű maradtam.” Notarius Hungaricus 2014. 5. szám

Drága Rákosi elvtárs! Notarius Hungaricus 2014. 4. szám

Végrendelet a frontról. Notarius Hungaricus 2014. 3. szám

Az utolsó ágyúlövés Orsovánál. Notarius Hungaricus 2014. 2. szám

Jó széllel Balatonfüredre. Notarius Hungaricus 2014. 1. szám

Magyar közjegyzőség a numizmatikában. Az érem 2014. 2. szám

Egy félretett végrendelet: almási és gödrei Siskovics Tamás hagyatékának története. Bácsország 2014. 2. szám

Mester Margit Mária. Közjegyző volt az apám 1. Notarius Hungaricus 2013. 5. szám

Színjátékszók szerelme. Notarius Hungaricus 2013. 4. szám

8. Hivatkozások jegyzéke az MTMT adatbázisa alapján a doktori védést követően (2012)

A hivatkozások az MTMT adatbázisából Harvard hivatkozási stílus szerint exportált irodalomjegyzéke 2024. június 3-án került letöltésre:

1. Császtvay, T. & Rokolya, G., 2024. *Írók, költők – aláírásokon* T. Császtvay & G. Rokolya, eds., Budapest: Magyar Országos Közjegyzői Kamara (MOKK).
2. Rokolya, G., 2024. *A magyar közjegyzőség története*, Budapest: Patrocinium Kiadó.
3. Rokolya, G., 2023b. Les institutions et les symboles de l’authenticité médiévale hongroise. *GNOMON*, 2023(215), pp.37–49.
4. Rokolya, G., 2023a. Gidófalvy István, a közjót szolgáló erdélyi szövetkezetek alapítója. In *Erdélyi jogászok. Jogásportrék III.* pp. 10–25.
5. Rokolya, G., 2022c. Elekes Domokos: “Megtartott minket magyarnak a templom és az iskola.” In *Erdélyi jogászok. Jogásportrék II.* pp. 140–155.
6. György, Á.H. & Rokolya, G., 2022a. Telmann Sándor dr királyi közjegyző emléktáblája.
7. György, Á.H. & Rokolya, G., 2022b. Várnay Ernő dr királyi közjegyző emléktáblája.
8. Rokolya, G., 2022d. „Megtartott minket magyarnak a templom és az iskola.” Derzsi Elekes Domokos székelykeresztúri ügyvéd pályarajza [“Church and

school have kept us Hungarians”. Domokos Derzsi Elekes, Székelykeresztúr (Cristuru Secuiesc) lawyer]. *KERESZTÉNY MAGVETŐ*, 128(2), pp.196–215.

9. Rokolya, G., 2022b. A polgári kor félegyházi közjegyzői. In *Sicut aequum est homini - iustum, aequum, bona fide. Emlékkötet Nánási László tiszteletére*. pp. 142–150.
  10. Rokolya, G., 2022a. A közjegyzői intézményre vonatkozó szakirodalom a polgári korban. In *Studia In Honorem István Stipta 70*. pp. 419–426.
  11. Fazekas, I. et al., 2021b. *Történelmünk aláírásokon* G. Rokolya, ed., Budapest: Közjegyzői Akadémia Kiadó.
  12. Fazekas, I. et al., 2021a. *Hungarian History in Manuscripts* G. Rokolya, ed., Budapest: Közjegyzői Akadémia Kiadó.
  13. Rokolya, G., 2021. Ökröss Bálint (1829-1889), a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja. In *Portrék a Magyar Tudományos Akadémia tagjairól*. pp. 260–264.
  14. Rokolya, G., 2020b. Bésán Mihály: Magyar tisztviselő és román hazafi. In *Erdélyi jogászok: Jogásziportrék, 1*. pp. 38–51.
  15. Rokolya, G., 2020a. A közjegyzői hivatás szimbólumai a polgári korban. In *A jog megjelenítése, épített környezete és szimbólumai*. pp. 402–419.
- Nyilvános idéző összesen: 1 | Független: 1 | Független: 0 | Nem jelölt: 0 | DOI jelölt: 1
16. Rokolya, G., 2020c. Funcționar maghiar și patriot român Portretul profesional al lui Mihail Bejan, notar din Lugoj

- (Partea I). *BULETINUL NOTARILOR PUBLICI*, XXIV(4), pp.6–11.
17. Rokolya, G., 2020d. Funcționar maghiar și patriot român Portretul profesional al lui Mihail Bejan, notar din Lugoj (Partea II). *BULETINUL NOTARILOR PUBLICI*, XXIV(5–6), pp.56–59.
18. György, Á.H. & Rokolya, G., 2020. Grosschmid Géza dr királyi közjegyző emléktáblája.
19. Rokolya, G., 2019a. *Az államosított közjegyzőség története*, Budapest: Közjegyzői Akadémia Kiadó.
Nyilvános idéző összesen: 2 | Független: 2 | Független: 0 | Nem jelölt: 0
20. Rokolya, G., 2019b. *Az államosított közjegyzőség története*, Szeged: Iurisperitus Kiadó.
Nyilvános idéző összesen: 2 | Független: 2 | Független: 0 | Nem jelölt: 0 | Scopus jelölt: 1 | WoS/Scopus jelölt: 1 | DOI jelölt: 1
21. Kászoni, J. & Rokolya, G., 2019. *Megvan az ideje a megőrzésnek* G. Rokolya, ed., Budapest: Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete.
22. Rokolya, G., 2019c. Emlékezés Ökröss Bálintra (1829-1889), a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjára = Remembering Bálint Ökröss (1829-1889), Corresponding Member of the Hungarian Academy of Sciences.
23. Rokolya, G., 2019d. *Hitelesítés: Közjegyző költők antológiája* G. Rokolya, ed., Budapest: Közjegyzői Akadémia Kiadó.

24. Nizsalovszky, E. & Rokolya, G., 2019. *Magyar családi jog [2. repr. kiadás]*, Budapest: Közjegyzői Akadémia Kiadó.
25. Dósa, E. & Rokolya, G., 2019. *Edélyhoni jogtudomány 1-3.* G. Rokolya, ed., Budapest: Közjegyzői Akadémia Kiadó.
26. György, Á.H. & Rokolya, G., 2019. Kepes János dr királyi közjegyző emléktáblája.
27. Rokolya, G., 2018l. Lawyers, civil law notaries vs. municipal scribes. The particularity of Hungarian Legal History: The Private Activities of Scribes. *JOURNAL ON EUROPEAN HISTORY OF LAW*, 9(2), pp.140–147.
Nyilvános idéző összesen: 1 | Független: 1 | Független: 0 | Nem jelölt: 0 | Scopus jelölt: 1 | WoS/Scopus jelölt: 1 | DOI jelölt: 1
28. Rokolya, G., 2018j. Közjegyzőség. In *Internetes Jogtudományi Enciklopédia*. pp. 1–21.
Nyilvános idéző összesen: 1 | Független: 1 | Független: 0 | Nem jelölt: 0
29. Rokolya, G., 2018b. *A közjegyzői intézmény fejlődése a polgári korban* 2nd ed., Budapest: Közjegyzői Akadémia Kiadó.
Nyilvános idéző összesen: 6 | Független: 6 | Független: 0 | Nem jelölt: 0 | Scopus jelölt: 1 | WoS/Scopus jelölt: 1 | DOI jelölt: 1
30. Rokolya, G., 2018o. The reform of the notarial institution- a step to further the establishment of the rule of law (1987-1991).

31. Rokolya, G., 2018n. Repatriálás Erdélyből. *NOTARIUS HUNGARICUS*, 10(1), pp.8–11.
32. Rokolya, G., 2018c. A rendszerváltás utáni közjegyzőség 25 éves jubileuma. *NOTARIUS HUNGARICUS*, 10(Különszám), pp.4–7.
33. Rokolya, G., 2018d. A rozsnyói közjegyzőhelyettes halála. *NOTARIUS HUNGARICUS*, 10(2–3), pp.20–23.
34. Rokolya, G., 2018g. Egy közjegyző Szatmárból. *NOTARIUS HUNGARICUS*, 10(2–3), pp.59–62.
35. Rokolya, G., 2018i. *Harminc év harminc : kollokviumi történet* G. Rokolya, ed., Budapest: Közjegyzői Akadémia Kiadó.
36. Rokolya, G., 2018f. *Dr. Gidófalvy István (1859-1921) a szövetkezet alapító* G. Rokolya, ed., Budapest: Közjegyzői Akadémia Kiadó.
- Nyilvános idéző összesen: 1 | Független: 1 | Független: 0 | Nem jelölt: 0 | Scopus jelölt: 1 | WoS/Scopus jelölt: 1 | DOI jelölt: 1
37. Rokolya, G., 2018h. Gidófalvy István a székely szövetkezeti mozgalom élén. In *Dr. Gidófalvy István (1859-1921) a szövetkezet alapító*. pp. 7–26.
38. Rokolya, G., 2018e. Az állami közjegyzői intézmény kiépítése és működése (1950-1956). *FORUM: ACTA JURIDICA ET POLITICA*, 8(2), pp.369–384.
- Nyilvános idéző összesen: 1 | Független: 1 | Független: 0 | Nem jelölt: 0 | Scopus jelölt: 1 | WoS/Scopus jelölt: 1 | DOI jelölt: 1

39. Rokolya, G., 2018m. Program és cselekvés dr. Charmant Oszkár életművében. *JOGTÖRTÉNETI SZEMLE*, 20(3–4), pp.1–8.
40. Rokolya, G., 2018k. La figure emblématique du notariat civil hongrois: Me Oskár Charmant (1861-1925). *GNOMON*, 2018(194), pp.7–22.
41. György, Á.H. & Rokolya, G., 2018. Demkó Pál dr királyi közjegyző emléktáblája.
42. Rokolya, G., 2018a. A közjegyzői intézmény átalakulása a rendszerváltáskor (1987-1991). *FORUM: ACTA JURIDICA ET POLITICA*, 8(1), pp.283–303.
- Nyilvános idéző összesen: 2 | Független: 2 | Független: 0 | Nem jelölt: 0 | Scopus jelölt: 1 | WoS/Scopus jelölt: 1 | DOI jelölt: 2
43. Bán, T.T.D. & Rokolya, G., 2017. *Ünnepi tanulmányok a közjegyzőség jubileumára* T. T. D. Bán & G. Rokolya, eds., Budapest: Közjegyzői Akadémia Kiadó.
44. Rokolya, G., 2017m. Leszámolás a polgári közjegyzőkkel (1945-1956). *FORUM: ACTA JURIDICA ET POLITICA*, 7(1), pp.83–97.
- Nyilvános idéző összesen: 4 | Független: 2 | Független: 2 | Nem jelölt: 0 | DOI jelölt: 2
45. Rokolya, G., 2017g. Egy jogi hivatásrend újjászületése és annak eredményei. *KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE*, 21(6), pp.5–12.
- Nyilvános idéző összesen: 2 | Független: 2 | Független: 0 | Nem jelölt: 0
46. Rokolya, G., 2017l. Jubilej madžarskego notariata (1992-2017). *NOTARSKI VESTNIK*, 9(10), pp.11–12.

47. Rokolya, G., 2017n. *Magyar közjegyzők a Délvidéken* G. Rokolya, ed., Budapest: Közjegyzői Akadémia Kiadó.
Nyilvános idéző összesen: 2 | Független: 2 | Független: 0 | Nem jelölt: 0
48. Rokolya, G., 2017c. *A rendszerváltás közjegyzői* G. Rokolya, ed., Budapest: Közjegyzői Akadémia Kiadó.
Nyilvános idéző összesen: 2 | Független: 1 | Független: 1 | Nem jelölt: 0
49. Rokolya, G., 2017d. *Állami közjegyzők a Kádár korszakban (1957-1988)*.
50. Rokolya, G., 2017h. *Egy jogi hivatásrend újjászületése és annak eredményei*.
51. Rokolya, G., 2017e. *Azok a szép Koczkár lányok. NOTARIUS HUNGARICUS*, 9(1), pp.16–19.
52. Rokolya, G., 2017p. *Megújult Charmant Oszkár sírja. NOTARIUS HUNGARICUS*, 9(1), pp.20–21.
53. Rokolya, G. & Tóth, E.K., 2017. *Emlékezzünk Tóth Katira. Tóth Erzsébet Katalin (1951-2017). NOTARIUS HUNGARICUS*, 9(2), pp.6–7.
54. Rokolya, G., 2017i. *Egy különleges közjegyzői ténytanúsítás. NOTARIUS HUNGARICUS*, 9(2), pp.26–29.
55. Rokolya, G., 2017o. *Márai apja. NOTARIUS HUNGARICUS*, 9(4), pp.12–15.
56. Rokolya, G., 2017k. *Jelich Mihály közjegyző, avagy Mišo Jelić horvát költő szomorú élete. NOTARIUS HUNGARICUS*, 9(3), pp.28–33.

57. Rokolya, G., 2017j. Felavattuk a közhitelesség emlékművét Ópusztaszeren. *NOTARIUS HUNGARICUS*, 9(4), pp.30–33.
58. Rokolya, G., 2017q. Néhány adalék a közokirat-hamisítás definiálásához. In *Ünnepi tanulmányok a közjegyzőség jubileumára*. pp. 387–410.
59. Rokolya, G., 2017f. *Dr. Grosschmid Géza (1872–1934) emlékezete* G. Rokolya, ed., Budapest: Közjegyzői Akadémia Kiadó.
60. Rokolya, G., 2017b. A közjegyzői lapkiadás történeti vázlat. In *Studia in honorem István Stipta*. pp. 386–397.
Nyilvános idéző összesen: 1 | Független: 0 | Független: 1 | Nem jelölt: 0
61. Rokolya, G., 2017a. A kádári konszolidáció közjegyzősége (1962-1988) [The Notarial System of the Kádár-Consolidation Era (1962-1988)]. *PRO PUBLICO BONO: MAGYAR KÖZIGAZGATÁS; A NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM KÖZIGAZGATÁSTUDOMÁNYI SZAKMAI FOLYÓIRATA*, 5(4), pp.238–260.
62. György, Á.H. & Rokolya, G., 2017. Grosschmid Géza dr királyi közjegyző emléktáblája.
63. Rokolya, G., 2016r. *Szentkirályszabadjai Dr. Baditz Lajos (1849-1932) Pályarajza* G. Rokolya, ed., Budapest: Közjegyzői Akadémia Kiadó.
64. Sebestyén, M. & Rokolya, G., 2016. *Ahogy én láttam...* G. Rokolya, ed., Budapest: Közjegyzői Akadémia Kiadó.

Nyilvános idéző összesen: 2 | Független: 2 | Független: 0 |
Nem jelölt: 0

65. Rokolya, G. & Bartók, I., 2016. *Magyar Közjegyzői Archontológia 1858-2015* G. Rokolya & I. Bartók, eds., Budapest: Közjegyzői Akadémia Kiadó.

Nyilvános idéző összesen: 1 | Független: 1 | Független: 0 |
Nem jelölt: 0

66. Rokolya, G., 2016a. A magyar közjegyzőség szervezetének történeti áttekintése. In *Magyar Közjegyzői Archontológia 1858-2015*. pp. 5–12.
67. Rokolya, G., 2016h. Historical overview of the organisation of the hungarian notariat. In *Magyar Közjegyzői Archontológia 1858-2015*. pp. 13–20.
68. Rokolya, G., 2016q. Povjesni pregled razvoja organizacije madarskog javnog biljeznictva. In *Magyar Közjegyzői Archontológia 1858-2015*. pp. 21–28.
69. Rokolya, G., 2016j. Magyar Közjegyzői Archontológia 1858-2015. In *Magyar Közjegyzői Archontológia 1858-2015*. pp. 29–36.
70. Rokolya, G., 2016k. Magyar Közjegyzői Archontológia 1858-2015. In *Magyar Közjegyzői Archontológia 1858-2015*. pp. 37–44.
71. Rokolya, G., 2016l. Magyar Közjegyzői Archontológia 1858-2015. In *Magyar Közjegyzői Archontológia 1858-2015*. pp. 45–52.
72. Rokolya, G., 2016m. Magyar Közjegyzői Archontológia 1858-2015. In *Magyar Közjegyzői Archontológia 1858-2015*. pp. 53–60.

73. Rokolya, G., 2016n. Magyar Közjegyzői Archontológia 1858-2015. In *Magyar Közjegyzői Archontológia 1858-2015*. pp. 61–68.
74. Rokolya, G., 2016o. Magyar Közjegyzői Archontológia 1858-2015. In *Magyar Közjegyzői Archontológia 1858-2015*. pp. 69–76.
75. Rokolya, G., 2016c. A nemzeti kisebbségek nyelvhasználata a polgári kor közjegyzői eljárásaiban. *JOGTÖRTÉNETI SZEMLE*, 18(4), pp.27–36.
76. Dr. Demkó-Belánszky, P. & Rokolya, G., 2016. *Dr. Demkó-Belánszky Pál napló (1911-1937)* G. Rokolya, ed., Budapest: Közjegyzői Akadémia Kiadó.
- Nyilvános idéző összesen: 1 | Független: 1 | Függő: 0 | Nem jelölt: 0
77. Rokolya, G., 2016d. A rendíthetetlen közjegyzői címertábla. *NOTARIUS HUNGARICUS*, 8(1), pp.18–21.
78. Rokolya, G., 2016e. A tékozló Kemény báró gyámja. *NOTARIUS HUNGARICUS*, 8(3), pp.19–21.
79. Rokolya, G., 2016g. Egy sajtóper Temesváron. *NOTARIUS HUNGARICUS*, 8(2), pp.20–23.
80. Rokolya, G., 2016i. Közjegyzői mellszobrok. *NOTARIUS HUNGARICUS*, 8(4), pp.22–23.
81. Rokolya, G., 2016p. Örley György “összeesküvés” pere. *NOTARIUS HUNGARICUS*, 8(4), pp.16–19.

82. Rokolya, G., 2016f. Az első magyar közjegyzőnök. *NOTARIUS HUNGARICUS*, 8(5), pp.10–13.
83. Rokolya, G., 2016b. A mi apánk:dr. Schmidt Konrád. *NOTARIUS HUNGARICUS*, 8(6), pp.10–13.
84. György, Á.H. & Rokolya, G., 2016. Nagy Mór dr királyi közjegyző emléktáblája.
85. Rokolya, G., 2015c. Az alföldi betyárvilág közjegyző felszámoló I. *NOTARIUS HUNGARICUS*, 7(1), pp.28–31.
86. Rokolya, G., 2015d. Balatoni Dr. Kormos Béla 1838–1901. *NOTARIUS HUNGARICUS*, 7(2), pp.30–33.
87. Rokolya, G., 2015b. Az alföldi betyárvilág közjegyző felszámoló 3. *NOTARIUS HUNGARICUS*, 7(3), pp.18–21.
88. Rokolya, G., 2015e. *Egy alsólendvai polgár: Dr. Laubhaimer Oszkár életrajza és pályafutása, Doljelendavski Mescan: Zivljenska in poklicna pot Dr Oszkárja Laubhaimerja* G. Rokolya, ed., Budapest: Közjegyzői Akadémia Kiadó.
Nyilvános idéző összesen: 2 | Független: 2 | Független: 0 | Nem jelölt: 0
89. Csillag, A. & Rokolya, G., 2015. *A Pécsi Közjegyzői Kamara Története 1875-1949* A. Csillag & G. Rokolya, eds., Budapest: Közjegyzői Akadémia Kiadó.
Nyilvános idéző összesen: 4 | Független: 4 | Független: 0 | Nem jelölt: 0

90. Rokolya, G., 2015a. A polgári kor kiskunhalasi közjegyzői. In *Emlékkönyv a Thorma János Múzeum 140. évfordulójára*. pp. 303–310.
91. Rokolya, G., 2015f. Vadászélmények a Tátrában. *NOTARIUS HUNGARICUS*, 7(4), pp.26–29.
92. György, Á.H., Rokolya, G. & Király, F., 2015. Laubhaimer Oszkár dr királyi közjegyző emléktáblája.
93. György, Á.H. & Rokolya, G., 2015a. A Közjegyzők Háza építésének dedikációs emléktáblája.
94. György, Á.H. & Rokolya, G., 2015b. Baditz Lajos dr királyi közjegyző emléktáblája.
95. Rokolya, G., 2014d. Egy félretett végrendelet. *BÁCSORSZÁG - VAJDASÁGI HONISMERETI SZEMLE*, 2014(2), pp.81–85.
96. Rokolya, G., 2014e. Jó széllel Balatonfüredre. *NOTARIUS HUNGARICUS*, 6(1), pp.20–23.
97. Rokolya, G., 2014b. Az utolsó ágyúlövés Orsovánál. *NOTARIUS HUNGARICUS*, 6(2), pp.28–31.
98. Rokolya, G., 2014i. Végrendelet a frontról. *NOTARIUS HUNGARICUS*, 6(3), pp.16–19.
99. Rokolya, G., 2014c. Drága Rákosi elvtárs! *NOTARIUS HUNGARICUS*, 6(4), pp.12–15.
100. Rokolya, G., 2014f. *Közjegyzői Kollokviumok 25 éves jubileumi képeskönyve*, Budapest: Közjegyzői Akadémia Kiadó.

Nyilvános idéző összesen: 2 | Független: 1 | Független: 1 | Nem jelölt: 0

101. Rokolya, G., 2014a. A magyar közjegyzőség a numizmatikában. *AZ ÉREM*, 2014(2), pp.15–20.
102. Rokolya, G., 2014g. “Magyarságomhoz hű maradtam.” *NOTARIUS HUNGARICUS*, 6(5), pp.12–15.
103. Rokolya, G., 2014h. Templomot építő Lipcseyek. *NOTARIUS HUNGARICUS*, 6(6), pp.37–41.
104. György, Á.H. & Rokolya, G., 2014. Galánthai Fekete László dr, királyi közjegyző emléktáblája.
105. Rokolya, G., 2013b. *A közjegyzői intézmény fejlődése a polgári korban*, Budapest: Gondolat Kiadó.
Nyilvános idéző összesen: 13 | Független: 13 | Fügгő: 0 |
Nem jelölt: 0 Nyilvános idéző+említés összesen: 14 |
Független: 14 | Fügгő: 0 | Nem jelölt: 0
106. Rokolya, G., 2013e. *Fekete László, a tudós közjegyző*, Budapest: Magyar Országos Közjegyzői Kamara (MOKK).
Nyilvános idéző összesen: 4 | Független: 4 | Fügгő: 0 |
Nem jelölt: 0
107. Rokolya, G., 2013a. A jogi tények elmélete, különös tekintettel a jogalkalmazásra. *KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE*, 40(6), pp.39–54.
Nyilvános idéző összesen: 1 | Független: 1 | Fügгő: 0 |
Nem jelölt: 0
108. Rokolya, G., 2013d. Egy életmentő dal. *NOTARIUS HUNGARICUS*, 5(4), pp.24–25.
109. Rokolya, G., 2013g. Színjátszók szerelme. *NOTARIUS HUNGARICUS*, 5(5), pp.24–27.

110. Rokolya, G., 2013f. Mester Margit Mária. *NOTARIUS HUNGARICUS*, 5(6), pp.18–21.
111. Rokolya, G., 2013c. *Ars notarialis I-II.: A közjegyző hivatása, tiszte és működése* G. Rokolya, ed., Budapest: Magyar Országos Közjegyzői Kamara (MOKK).
112. György, Á.H. & Rokolya, G., 2013. Charmant Oszkár dr, királyi közjegyző emléktáblája.
113. Rokolya, G., 2012d. Királyi közjegyzőség a két világháború között és a II. világháború idején (1927-1945). *MAGYAR JOG*, 59(10), pp.598–617.
114. Eckhart, F. et al., 2012. *Hiteleshelyek a középkori Magyarországon = Die glaubwürdige Orte Ungarns im Mittelalter* G. Rokolya, ed., Budapest: Magyar Országos Közjegyzői Kamara (MOKK).
- Nyilvános idéző összesen: 12 | Független: 12 | Független: 0 | Nem jelölt: 0 Nyilvános idéző+említés összesen: 36 | Független: 36 | Független: 0 | Nem jelölt: 0
115. Rokolya, G., 2012b. A közjegyzőség csillaga. *SZEGEDI KÖZJEGYZŐI KÖZLÖNY*, 1(1), pp.1–1.
116. Rokolya, G., 2012c. Az állami közjegyzői intézmény kiépítése és működése 1950-től. *JOGTÖRTÉNETI SZEMLE*, 14(4), pp.16–22.
- Nyilvános idéző összesen: 4 | Független: 3 | Független: 1 | Nem jelölt: 0 Nyilvános idéző+említés összesen: 5 | Független: 4 | Független: 1 | Nem jelölt: 0
117. Rokolya, G., 2012a. *A közjegyzői intézmény fejlődése a polgári korban.*

Nyilvános idéző összesen: 5 | Független: 5 | Fügő: 0 |
Nem jelölt: 0 Nyilvános idéző+említés összesen: 7 |
Független: 7 | Fügő: 0 | Nem jelölt: 0

118. György, Á.H. & Rokolya, G., 2012. Markó
Sándor dr, királyi közjegyző emléktáblája.